

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулая!

БУРЯД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1995

ДЕКАБРИИН

10

Үбэлэй эхиулаагшан
гахай

барын 18

ВОСКРЕСЕНИ

гаратай 1

№235 (19328)

Газетын сэн

хэлсээтэ.

"Буряд үнэн - 96"

УНШАГШАДАЙНГАА ДЭМЖЭЛГЭДЭ НАЙДАНАБДИ

1996 оной захилай дүүрэхэ саг тулажа ерээ. Тээд декабриин 1-нэй байдалаар "Буряд үнэн" захигшадаймнай тоо 3000-да үшөөл хүрөөдүй. Аймаг аймагуудаар хаража, ноябриин 15-найхитай сасуулхата, Баргажанда - 26 хэһэг, Загарайда - 3 хэһэг, Захааминда - 69, Хэжэнгэдэ - 18, Хяагтада - 7, Ахада - 16, Сэлэнгэдэ - 5, Хоридо 9 хэһэг лэ нэмлээн байна. Харин Зэдэн, Яруунын, Түнхэнэй аймагуудта нэгэше хэһэг нэмээгүй гэхэн мэдээ почтын албанайхид үгэхэ юм. Бүхыдөө 2920 хэһэг захигдаад байна гэжэ онсолоё.

Улаан-Үдэ хотодо ноябриин 15-най мэдээгээр 213 хэһэг захигдаһан наа, мүнөө 254 хэһэгтэ хүрэнхэй. Харин нёдондо жэлэй захилаар энэ үедэ Улаан-Үдэдэ 515 хэһэг захигдаад байгаа бшуу. Тиймэхээ ори гансаараа үлэһэн буряд хэблэлээ - "Үнэн" газетээ дэмжэхыень ниислэл хотын буряд угсаатаниие, гол түлэб багшанарые, эрдэмтэдые, сохёохы ажалтание уряалнабди. Яабашы наа, хүдөөгэй зондо орходоо, салын хүлээе удааруулбашы, абадаг, захи хэхэ аргатай зон ха юм. Гадна редакцидамнай ооһодөө ерээд абажа байхаар, почтын сэнгүйгоор, бүри хялдаар, 15000 түхэригөөр тэдэнэр захи хэхэ аргатай гэжэ үшөө дахин хануулая.

Жэшээ болгон, хая редакцидамнай болоһон ушар тухай уншагшадтаа хөөрэхэмни. Аяар Шэтэ хотогоо 81 наһатай ахатан, Цыренжаб Цыденович Доржиев манай редакцияда зорюута ерээ, "Үнэн" газетэдэ захил хэбэ. Почтодо захил хэхэ гэхэдэнь, 100 мянга гаратар түхэриг сэнтэй байшоо. Тиймэхээ манай редакцияда захяад, бидэ эндэхэнь долоон хонигто нэгэ дахин ноһиной дугаарнуудые бандеролёор Шэтэ ябуулжа байхаар хэлсээбди. Үндэр наһатай, урагшаа ханаатай, ссэн энэ хүнэй түрэл "Үнэн" ноһиндоо иимэ үнэн сэхэ байһан ушар бусад уншагшадта, бүхы буряад угсаатанда жэшээ боложо үгэхөөр гэжэ ханагдана. Найнта даа, Цыренжаб Цыденович!

Тийхэдэ Ивалгын аймагай Оронгын болон Доодо-Ивалгын дунда хургуулинуудай багшанарай коллективүүд нарын үдэригүүдтэ суглаа хэхэдээ, "Буряд үнэн" газетээ бултаараа захи хайһанаа мэдүүлээ. Оронгын дунда хургуулин багшанар гурбан жэлэй саана "Түрэл ноһиноо бултадаа захиял!" гэхэн уряа бүхы республика соогоо тараагаа хэн. Энэ найхан үүсхэлтэ хэрэгтэ энэ жэлдэнь мөртангүй, дахин хэргэжэ байһаниинь найшаамаар. Бусадшы аймагуудай, хотын хургуулинуудай багшанар энэ уряань дэмжэхэ бээ гэжэ найданабди. Мүн Бурядай гүрэнэй университетэй буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй багшанар, оюутад "Үнэн" ноһиноо дэмжэлсэхэ гэжэ эгигэнэбди.

Захилай дүүрэтэр оройдоо хэдыхэн үдэр үлэшээбэ. Шамдаял даа, нүхэд!

Т.САМБЯЛОВА,
редакциин олонитын
хүдэлмэрин болон мэдээ-
сэлэй таһагые даагша.

Декабриин 17 - хунгалтын үдэр ДУУГАА ҮГЭХЭ БУЛТАНАЙМНАЙ УЯЛГА

Бидэнэр декабриин 17-до түрүүшынхисэ нотагайнгаа өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудта түлөөлэһиндоо хунгахаяа байнабди. Хэниие гулваагаар хунганабди, тэрээнһээ саашанхи ажабайдалнай дулдыдаха.

Мүнөө аймагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда нотагайннай гурбан хүн - Ц.Ц.Улыгытов, Г.Ч.Цыбиков, В.Д.Цыренов гэгшэд - хунгагшадтай уулзалгануудые үнгэргэнэ.

Миний хэлэхэ юмэн гэхэдэ, бидэнэр булта хунгалтада хабаадаха уялгатайбди, хоёрдохөөр, хэнэй түлөө дуугаа үгэхэбди гэжэ эртээнһээ бэлдэхэлтэй байха шухала. Урда жэлнүүдтэ адли ямар нэгэ хүнэй үгөөр дуугаа үгэхээ болиё! Хүн бүхэндэ өөрын сэдхэл байна бшуу. Би Владимир Дармаевичые хайн мэдэхэб. Өөртөөшье, хүндэшье шанга эрилтэ табига шадаха аргатай, архи тамхи бэрээлдэггүй хүн. Ажадань адуушые, хайн хэрэгүүдые бии.

Холо захын аймагта ажаллахада бэлэн бэшэ. "Бээ мэдэһэн, бэлшээрйе таниһан" хүн энэ хүшэр сагта ажаллажа шадаха. Аймагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаанда тон үнэн сэхэ, юумэ мэдэхэ хүтэлбэрилэгшэ хэрэгтэй. Хоёрдохөөр, миний ханахада, бага нотагуудай гулваанарые олон зоной ханамжаар томилхо хэрэгтэй гэхээр. Городто ажаһууһан хүнэй хүдөөгэй байдалтай танилсаһаар байтарынь саг үнгэрхэ. "Холын хамбаһаа өөрын хубараг дээрэ" гэжэ урдань буряадууд зүб хэлэдэй байгаа. Хунгуулин үдэр булта хунгуулин уялгатай эрхээр, дуугаа үгэе. Харин хэнэй түлөө дуугаа үгэхээ шэлэхэл ёһотойбди.

Е.ОЧИРОВА,
Барханай дунда хургуулин
директорэй орлогшо.

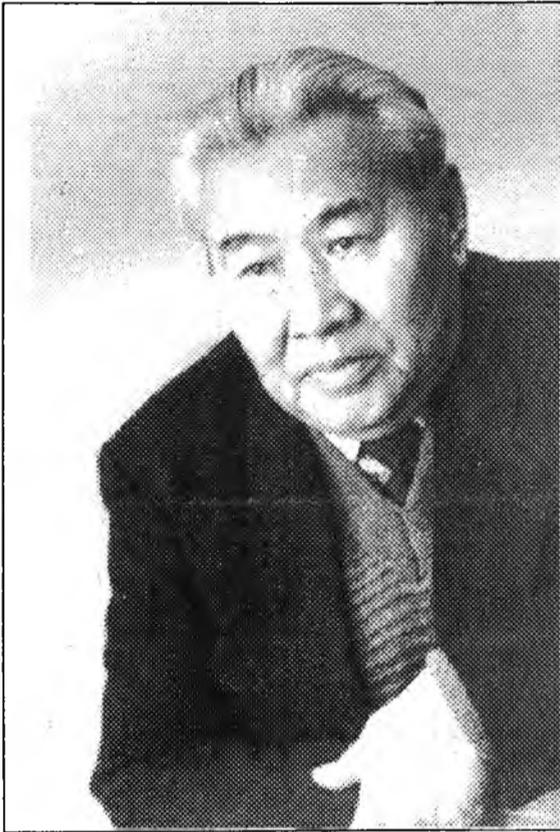
Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ҮНДЭНЭН

ХУУЛИДА ТҮШЭГЛЭЭ

Бидэ, Россин гүрэнэй бүхы арадууд, до буурал Буряд ороноймнай арад зон Федерациин Конституциин (Үндэһэн) баталагдан абтаһаар 2 жэлэй ойе гэжэ байнабди. Би юрист мэргэжэлтэй арад Россин гүрэнэйгөө Конституци тухай дээрэнь хөөрөжэ, хайн талыень хайн, хэнь муу гээд сэхэ хэлэхэ ёһотойб гэжэ

арадай зүбшэн хэлсэлгын удаа Россин гүрэнэй Конституци 1993 оной 12-то баталагдан абтаа бэлэй. Бидэнэр бултадаа олонитын ба гүрэнэй хэдыг хубилган шэнэдхэхэ шатада батадхаа хэмди. Россин Федерациин гүрэнэй ороноймнай эгээн дээдын, удаан хуули болоно гээд онсолхо ёһотойбди. Конституциин 2-дохи бүлэг соо Россин гүрэнэй гол эрхэнүүд ба сүлөөнүүд гэгдэнэ гээшэ. Энэнь аяар 47 статьянаа гэхэ, сохыень хэлэбэл, хүн бүхэнэй сүлөөнүүд тухай түрүүшынхөө угаа гэгшээр, тодорхойгоор бэшэгдэбэ ха юм. Тамта 4-ноо 9-дохи статья хүрэтэр хуулин, гүйсэдхэлгын, сүүдэй засагуудай эрхэ гэгшээр тухай хэлэгдэнэ. Тэрэ бүлэгын "Хуули байгууламжа" гээд нэрлэгдэһэн

2

уялганууд болон ёһо заншалуудта, суртал ба долоо анхарал багаар хандуулдаг болоһонһоо уламжалан, муу муухай ябадал хүжэрөө. Тийгээжэ хуули ёһото гүрэнйе байгуулха гэхэн зорилгомнай мүнөө дээрээ хубхай хоһон уряа болоод халажа байна. Ажалгүйдэлгэ, пенсээр мууса хангалта болон бусадшы шийдхэгдээгүй асуудалууд эгээниие гэршэлэнэ ха юм. Хүн бүхэнэй эрхэ, нэрэ хүндэ, бэын элүүр энхэ байлга, гэмтэ ябадал гаргалга - эдэ бүтэдэ хуулин хайнаар дүүргэгдээгүйе гэршэлжэ, гүрэнэй аюулгүй, амгалан тайбан байдалда уршаг тойбо тохёолдуулна. Тодорхойбол, гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ талаар Россин Федерациин, мүн Буряад Республикыншые программанууд муртэй үрэ дүн үгэнэгүй.

Гэхэтэй хамта хуули ёһото гүрэнйе байгуулга хүшэр, ута замтай гээд тэмдэглэхэ зэргэтэйбди. Жэшээлхэдэ, Гүрэнэй Дүүмын баталан абһан олон хуулинууд үшөөл түүхэй, зүришэлдөөтэй байдаг гэхэдэ, адуу болохогүйл ха. Гадна Россин Правительство тухай, сүүдэй байгуулалта тухай хуулинуудай абтаагүй байһаниинь халаглахаар, Орон доторнай хуули ёһо мэдэдэг болохоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муутаар табигданхай. Юристуудые бэлдэхэ хүдэлмэри дутагдалнуудтай.

Болохоёо байһан хунгалтын үедэ хуулинууды мэдэхэ, хуулинуудта түшэглэхэ, бүхы хунгагшадтай аша туһада алба хэхээр хүнүүд хунгагдһаай гэжэ ханахаар. Мүнөөнэй хүшэр хүндэшгэ сагта зарим тэдэ дутуу дундануудтайшые хаань, Конституцидаал түшэглэхэ гээшэ манай уялга мүн.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Россин Федерациин, Буряад
Республикын габьяата юрист,
юридическэ эрдэмэй кандидат.

хы дээрэнь хэлэбэл, хүнэй эрхэнүүд ба хуули, засагуудай хубаарилга, гүрэнэй эрхэтэ байлга, хуули ёһоёо бүхы юумэндэ гэршэлжэ, экономическа ажал ябуулгын өө, нотагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гүрэнэй бүхы ажал ябуулгын социальна тухай Конституци соо яһала тодоор

Россин Федерациин Үндэһэн Хуули соо засагшадтай хубаарилга нилээд горитой хуури хуулинуудай хубаарилга тухай эхэ гэгшээр, арасалдаан болодог, хуули гэршэлгэ тухай хаанашые, хэзээдэшые гэгшээр аабдаа. Манай ороной түүхэ тус тус олон жэшээнүүдтэй байха, тэдэнь мэдээжэ байха ёһотой.

Россин Федерациин Президент, Федеральна Гүрэнэй Дүүмэ, Правительство, Россин Федерациин Конституционно болон бусад бээ даанхай, нэгэниинь пүгөөдэһөө агагүй гэжэ бэшээтэйнй найшаалтай ха

Гүрэн Федераци болодог, тэрэ аяар 89 түгшээ бүридэнэ. Эдэ бүхы олон хуули хоорондоо нилээд илгаатай (хүн нэгэ тоогоор, экономикын хүгжэлтөөр, нотагайнгаа илгаагаар). Ушар нимэхээ Федерациин субъектүүд юридикескэ адли тэгшэ эрхэтэй байбашые, адли тэгшэ эрхэтэй адли тэгшэ хөгжэлтын талаараа адли тэгшэ түлөө туйлагдаагүй байна бшуу.

Конституци гээшэ Үндэһэн Хуули байһан хуули татабаринуудтай байха ёһотой. Хуулида түшэглэн, шэнэ хуулинууд батална. Тийгээжэ Конституциин гол хуули наринаар сахигдана, обществын хүгжэлтэдэ хайн нүлөө үзүүднэ.

Ёһото гүрэнэ хуули түрүү хуурида бэхы ажабайдалаймнай хүтэлбэри гэгшээр. Жэшээнь, Россин Федерациин Хуулида түшэглэн, Федеральна суглаанай Дүүмэ хоёр жэлэй туршада аяар 200 баталан абһан байна. Тийхэдэ гүрэн засагай элдэб халаануудай хариасаа холбоон мүнөө туршагдана, гарана гэхэдэ, эхэ адуу болохогүй.

Дээрэ манай гүрэнэ засагай, гүрэн, соёлой доройтон уналга гэгшээр. Манай обществодо эрхэтэйнй

Декабриин 17 - хунгалтын үдэр

ХҮНДЭТЭ ҺУНГАГШАД!

Декабриин 17-до өөһэдэньөө Һунгуулийн участкаудта өрхөдэтнай, та бүгэдэндэ Һунгуулийн дүрбэн бюллетень үгтэхэ. Үсгэдээрэй дугаарта Федеральна округоо Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутадууды Һунгаха бюллетениин жэшээтэ тухэл тоолон хэмди. Мүнөө Буряадай нэгэ мандадтай Һунгуулийн 3-дахы округоо Гүрэнэй Дүүмын депутады Һунгаха бюллетениин жэшээтэ тухэл дурадханабди. Тус бюллетень хүсэнтэй. Зүүн таладань - ородоор, баруун таладань - буряадаар бэшэгдэһэн тексттэй. Тиихэдээ жэшээтэ-түхэлэй бюллетень соо бэшэгдэһэн Афанасьев, Бобров, Бубнова кандидатудай нэрэнүүд мина һанаанһаа абтажа, жэшээ болохын тэдыдэ дурадхадана. Харин бодото бюллетень Бодоусов, Илюхинов, Коцаков гэхэ мэтэниэлэн эхилхэ гэжэ мүнөөдэрэй байдалаар тухайлагдана. Эндэ толилогдоһон адли, хоёр жэшээтэ, хоёр хүсэнтэй бюллетеньүүд буряад Һунгагшадтай олонхи ажаһуудаг аймагуудта байхаар хараалагдана. Бусад аймагуудта, хотонуудта ородоор бэшэгдэһэн нэгэл хүсэнтэй бюллетеньүүд байха гэжэ һануулая.

ИЗБИРАТЕЛЬНЫЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

для выборов депутата Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации второго созыва

17 декабря 1995 года

по Бурятскому одномандатному избирательному округу № 9 Республики Бурятия

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН БУРЯАДАЙ НЭГЭ МАНДАДТАЙ ҺУНГУУЛИИН 9-дэхи ОКРУГТО ФЕДЕРАЦИИН ФЕДЕРАЛЬНА СУГЛААНАЙ ХОҮРДОХИ ГҮРЭНЭЙ ДҮҮМЫН ДЕПУТАДЫЕ 1995 ОНОЙ ДЕКАБРИИ 17-до ҺУНГАХА ҺУНГУУЛИИН БЮЛЛЕТЕНЬ

РАЗЪЯСНЕНИЕ ПОРЯДКА ЗАПОЛНЕНИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО БЮЛЛЕТЕНЯ

- Поставьте любой знак в пустом квадрате справа от фамилии только одного кандидата, за которого бы голосуете, либо в квадрате справа от строки "ПРОТИВ ВСЕХ КАНДИДАТОВ". - Избирательный бюллетень, в котором любой знак проставлен более, чем в одном квадрате, либо не проставлен ни в одном из них, считается недействительным. - Избирательный бюллетень, не заверенный участковой избирательной комиссией, признается бюллетенем неустановленной формы и при подсчете голосов не учитывается.

ҺУНГУУЛИИН БЮЛЛЕТЕНЬДЭ ТЭМДЭГЛЭХЭ ГУРИМ ТАЙЛБАР

Дуугаа танай үгэхэ нэгэл кандидатай фамилиһаа баруун тээхи хоһон дүрбэн тэбхэр соо гү, али "Бүхы кандидатууды буруушаанаб" гэнэн мүрэй баруун дүрбэлжэ тэбхэр соо ямаршые һаа тэмдэг хэпты. Нэгэ тэбхэлжэн тэбхэрхээ олондо тэмдэг хэргэһэн гү, али тэгэнэй нэгэн тэмдэг үгы байбал, бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологгохо. Һунгуулийн участково комиссаар батагхаггаагүй Һунгуулийн бюллетен тогтоогдоһомол бэшэ түхэл маягтай гэжэ тоологгоог, дуу үгэлгы тоологгохо хараага абтахагүй.

АФАНАСЬЕВ ПЕТР МИХАЙЛОВИЧ 20 марта 1946 года рождения, администрация п. Солнечный, проживает в г. Улан-Удэ. Выдвинут избирательным объединением "За права человека". Член общественно-политического движения "За права человека".

БОБРОВ ИВАН АЛЕКСЕЕВИЧ 14 апреля 1950 года рождения, Районная больница пос. Баргузин, врач, проживает в пос. Баргузин Баргузинского района Республики Бурятия. Выдвинут избирателями округа.

БУБНОВА ГАЛИНА ПЕТРОВНА 2 октября 1961 года рождения, школа № 2 г. Улан-Удэ, преподаватель, проживает: г. Улан-Удэ. Выдвинут избирательным объединением "За Россию".

АФАНАСЬЕВ ПЕТР МИХАЙЛОВИЧ 1946 оной мартын 20-до түрэхэн, Солнечный тосхоной захиргаан, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг. "Хүнэй эрхын түлөө" гэжэ Һунгуулийн нэгэдэлээр дэбжүүлэгдээ. "Хүнэй эрхын түлөө" гэжэ ниитэ-политическэ хүдэлөөнэй гэшүүн.

БОБРОВ ИВАН АЛЕКСЕЕВИЧ 1950 оной апрелиин 14-дэ түрэхэн, Баргажан тосхоной районно больница, врач, Буряад Республикын Баргажанай районой Баргажан тосхондо ажаһуудаг. Округой Һунгагшадар дэбжүүлэгдээ.

БУБНОВА ГАЛИНА ПЕТРОВНА 1961 оной октябрийн 2-то түрэхэн, Улаан-Үдэ хотын 2-дохи Һургуули, багша; Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг, "Россия түлөө" гэжэ Һунгуулийн нэгэдэлээр дэбжүүлэгдээ.

ПРОТИВ ВСЕХ КАНДИДАТОВ

БУХЫ КАНДИДАДУУДЫЕ БУРУУШААНАБ

САГАЙ ГҮЙДЭЛНӨӨ ГЭЭГДЭНГҮЙ...

МЭДЭЭЖЭ ТЕЛЕЖУРНАЛИСТ В. В. ИЗМАЙЛОВАЙ ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ 30 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Виктор Измайлович танихагүй, хараагүй хүн манай республикада үгы ёһонтой. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ үдэнэ бүхэндэ бэшэ һаа, дотоон хоногтоо ядахын сагта нэгэ удаа Улаан-Үдэин телевидениин сэнхир экран дээрэ гаража, хуули ёһонтой, улас турмын асуудалууд аар дамжууланууды хэдэг, республикын гаа хүтэлбэрилэгшэдтэй. Буряад ороной элитэ мэдээжэ хүнүүдтэй хөөрөлдөөнүүды үнгэргэдэг байһаараа олондо мэдээжэ болонхой. Он жэлүүд хойно хойноһоо һубарилдан, сахилгаан түргөөр үнгэрнэ. Сагай эрьсэһээ, сагай гүйдэлһөө гээгдэнгүй ябахы гээшэ Виктор Вавилович Измайловай гол ёһон юм. Эгээл иимэһээ тэрэ сусаршагүй эрмэлзэлтэй, эсэһэ сусашагүй зориг хүсэлтэй, оролдосо хэшээлтэй байһан дээрэһээ үе сагтаяа зэргэ давшана. Виктор Измайлов 1939 ондо Улаан-Үдэ хотодо түрэхэн юм. Тэрэнэй балшар бага наһаниинь. Эсэгэ, ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай хүшэр хүндэ бэрхэшээл түбэгтэй үедэ

үнгэрөө. Дайнай дүүрэхэнэй удаа бишыхан Витя Һургуулида ороо һэн. Дунда Һургууляа дүүрэхэнэйнгээ Һүүлээр тэрэ Буряадай багшанарай институттай түүхын-хэлэ бэшэгтэй факультетдэ Һурахаяа орожо, амжалтатайгаар түгэсхэһэн байгаа. Һүүлээрнэ КПСС-эй ЦК-тай дэргэдэхи Дээдэ партинай Һургуули зоочноор дүүргэһэн намтартай. Багшын мэргэжэлтэй болобошые, В. В. Измайлов 1965 ондо Буряадай телевиденидэ хүдэлжэ эхилһэн юм. Энэ үе соо Виктор Вавилович түрүүшээр телестудийн залуушуулай редакцияда хүдэлхэдөө, "Факел" гэжэ программа харуулжа эхилхэдээ, хүн зоной, идангаяа залуушуулай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байгаа. Энэ программада залуушуулай, Һурагшад болон студентнэрэй ажабайдалые али бүхы талаһаань гүнзгыгөөр харуулдаг һэн. Эгээл энэ үедэ Забайкалийн сэрэгтэй округой частынуудта алба хэжэ байһан залуу сэрэгшэд тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда нотагаархидайнай гаргаһан дайшаалхы баатаршалганууд

тухай хөөрөһэн "Одон", "Туршаала" гэнэн дамжууланууды хэхэдээ, ехэ бэлиг шадабаритай журналист байһанаа харуулаа һэн. Энэ редакцияда хүдэлхэ үедөө тэрэ "Хамар-Дабаан" гэжэ аяншалашадай телевизионно клуб гэнэн дамжуулга хэжэ эхилээ. Мэдээжэ аяншалашад, альпинистнууд энэ дамжуулгада хабаададаг байгаа. Саашадаа Байгал-Амарай түмэр замай барилгын эхилхэдэ, "Таксимодо бууһан десант", "Дабаан тээшэ харгы" болон бусад дамжууланууды хэхэдээ, түмэр замай барилга дээрэ хүдэлжэ эхилһэн хүнүүдэй ажал хэрэгүүд, ажабайдал, хуби заяан тухай телевизор харагшадта хөөрөдэг байгаа. Эдэ телеочеркнуудын хубшэ тайга соогуур, гол мүнэнүүд дээгүүр харгы барижа эхилһэн хүбүүд, басагад тухай хөөрөжэ, барилгын түүхэдэ мартагдашагүй хууданууды бэшэһэн байха юм. "Буряадай комсомол" гэнэн отрядтай гэшүүдтэй хамта тэрэ хүнэй хүлөө табяагүй газараар ябалсаһан, һаял хада хори гаража ябаһан залуушуулай габшагай ажал хэрэгүүд,

тэдэнэртэ тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүд тухай тобойсо харуулдаг бэлэй. Виктор Вавилович ходоодо бэдэрэлтэ хэдэг хүн юм. Тиймэһээ тэрэ "Дурасхаал" гэнэн дамжуулга соогоо гуша гаран онуудай харшалалта хамалганда ороһон хүнүүд тухай, дайнай шэрүүн жэлүүдтэ баатарай үхэлөөр унагшад тухай хөөрөжэ, харагшадта һайшаагдаһан байха. Энэл темээр бэшэгдэһэн очеркнуудын Буряадай номой хэблэлээр барлагдан гараа. 1984 ондо Кишинёв хотодо үнгэргэгдэһэн залуушуулай программануудай бүхэсоюзна зургаадахи фестивальда хабаадахадаа, оператор Александр Мисниковтэй хамта Виктор Измайловай буулгаһан "Мартагдашагүй дурасхаал" гэжэ видеофильмн хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаа һэн. Манай телевидениин олохон программанууды. Виктор Вавилович эхилһэн юм. "Эрхэтэн ба хуули" гэжэ программаны хүн зоной анхарал илангаяа ехээр татадаг. Ушарынь юуб гэхэдэ, хуули ёһоной асуудалаар энэ дамжуулга

хэхэдээ, тэрэ хуули эбдэһэн, хазгайруу хүтэлбэрилэгшэд, хүнүүд ямаршые ноусагүйгөөр сэхэ руунь хөөрөдэг. Һүүлэй үедэ Буряад теле радиоконкомпани түрүүлэгшын орло хүдэлжэ байхадань, тэрэ өөрсэ сценаритай ехэ телевизионно дамжуулга - телемафронууды, эмэл концертнүүды, санаданууды эмхидхэ эдэбхитэйгээр хабаадаг. Тийхэдээ Виктор Вавилович дамжуулануудай режиссерист болодог байһан бүхы жэлүүдтэ В. В. Измайлов хамта режиссернууд А. Г. Майжева, И. Караты Гомбоева болон бусад ехэтэйгээр хүдэлжэ Журналистнууд Г. Оленев, Н. Фуркало, А. Хамалов болон бусад Буряад телевидениин залууш редакцияда Виктор Вавилович хамта хүдэлжэ, мэргэжэл хүдэржэһэн байна гэхэдэ болохогүй. Үнэн шударгы ажал түлөө В. В. Измайлов Республикаин соёлой гүйдэлмэрилэгшэ, "Россий Федерациин соёлой гүйдэлмэрилэгшэ" гэнэн нэрэ зэргэнүүдтэ хүрээр Буряад Республикын Нергэ Сөвөдэй Президиин Хүндэлэлэй грамотануу шагнагдаһан байна. "Буряад үнэн" һон хүдэлмэрилэгшэд, үргэн уншагшад тележурналист Вавилович Измайловай ажалай 30 жэлэй ойгоор сэдхэхлээ амаршы ажабайдалдань, ябуулгадань бүри ехэ хүсэнэ.

ЗУРАГУУДАЭЭРЭ: ажал ггаа үедэ; Буряад Республика Президент А. В. Потанин В. В. Измайлов хөөрөлдөөн байна. Д. АЛТАЕВЫН

Декабриин 17 - хунгалтын үдэр

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ӨӨХЭДЫГӨӨ ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ГУЛВААГАЙ ТУШААЛДА КАНДИДАТ ШАПОВАЛОВ ВАЛЕРИЙ АНАТОЛЬЕВИЧ

В.А.Шаповалов 38 наһатай, ород яһанай, дээдэ эрдэмтэй, институт дүүргэһэнэй удаа горно инженерэй мэргэжэлтэй болоһон юм.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайда 1979 онһоо 1981 он болотор ажаллаа. Учасогай начальнигай орлогшын тушаалда хүдэлһэн байна.

1981 онһоо 1991 он болотор Буряадай Гүрэнэй аюулгүйе сахилгын талаар комитетдэ ажаллаа. Майор нэрэ зэргэтэй.

1991 ондо "Шаповалов и К" фирмые байгуулжа, мүнөө болотор тус фирмые хүтэлбэрилэгшэ зандаа мүн. һамгатай, хоёр хүүгэдтэй.

УРДАА ТАБИҢАН ХАРАА ЗОРИЛГОНУУДҢААНЬ:

Үнэн сэхэ, нэшхэлтэй шалтгад-хүтэлбэрилэгшэдэй арадай засаг Улаан-Үдэ о хунгагдаха зэргэтэй. Ородой экономика болон ажалануудын гуримтай хэрэгтэй. Түрүүшын ээлжэндэ өөр тухайгаа, оорынгөө байдал хайжаруулахын түлөө бэшэ, городой бодождэй "хажарһанда халаана табиха" гэхэн бэшэ, харин ондоо засаг хэрэгтэй. Энергетикуудһээ - медикуудтэ, тэдэнһээ багшанарта, милиционернуудтэ гээд салын хүлһэнэй ноосэ мүнгые ийнэ-тиншэ таталган ямаршье үрэ үгэхэгүй. Иймэ гуримһаа уламжаалан налогуудаар даруулагдаха болоно ха юм. Мүнөөнэй засаг бюрократическа ашарадаа хэм хэмжээһэнэнь үлүүдүүлэн үргэдхөө, экономика, социальна байдал, ниитын гурим, журам сахилгы хайша хэрэг, хула табья.

Ажалгүйдэлгэ, оюун ухаанай талаар доошоо уналга руу, хуулида харша ябадалнуудай дэлгэрэлгэ руу булгание энэл засагнай түлхэе. Багшанар, эмшэд, хүдэлмэришэд хэдэн һараар тоолоно. Городой ажахые нэргээхын тула нэн түрүүн юун хэрэгтэйб? Бата бэхи, бүхэ, үнэн зүбье баримтадаг засаг мандуула хэрэгтэй. Түрүүшын ээлжэндэ өөр тухайгаа, оорынгөө байдал хайжаруулахын түлөө бэшэ, городой бодождэй "хажарһанда халаана табиха" гэхэн бэшэ, харин ондоо засаг хэрэгтэй. Энергетикуудһээ - медикуудтэ, тэдэнһээ багшанарта, милиционернуудтэ гээд салын хүлһэнэй ноосэ мүнгые ийнэ-тиншэ таталган ямаршье үрэ үгэхэгүй. Иймэ гуримһаа уламжаалан налогуудаар даруулагдаха болоно ха юм. Мүнөөнэй засаг бюрократическа ашарадаа хэм хэмжээһэнэнь үлүүдүүлэн үргэдхөө, экономика, социальна байдал, ниитын гурим, журам сахилгы хайша хэрэг, хула табья.

Ажалгүйдэлгэ, оюун ухаанай талаар доошоо уналга руу, хуулида харша ябадалнуудай дэлгэрэлгэ руу булгание энэл засагнай түлхэе. Багшанар, эмшэд, хүдэлмэришэд хэдэн һараар тоолоно. Городой ажахые нэргээхын тула нэн түрүүн юун хэрэгтэйб? Бата бэхи, бүхэ, үнэн зүбье баримтадаг засаг мандуула хэрэгтэй. Түрүүшын ээлжэндэ өөр тухайгаа, оорынгөө байдал хайжаруулахын түлөө бэшэ, городой бодождэй "хажарһанда халаана табиха" гэхэн бэшэ, харин ондоо засаг хэрэгтэй. Энергетикуудһээ - медикуудтэ, тэдэнһээ багшанарта, милиционернуудтэ гээд салын хүлһэнэй ноосэ мүнгые ийнэ-тиншэ таталган ямаршье үрэ үгэхэгүй. Иймэ гуримһаа уламжаалан налогуудаар даруулагдаха болоно ха юм. Мүнөөнэй засаг бюрократическа ашарадаа хэм хэмжээһэнэнь үлүүдүүлэн үргэдхөө, экономика, социальна байдал, ниитын гурим, журам сахилгы хайша хэрэг, хула табья.

ХУНГАЛТЫН ОНСО ШЭНЖЭНҮҮД

Хунгагдахад ойлгодог хаань, һайн һэн. Кандидадуудай дунда экономистнууд, юристнууд үсөөн. Тезд нимэ мэргэжэлтэд Гүрэнэй Дүүмэдшье, Арадай Хуралдашье дутагдаг гэшэ. Тиммэлэе нотагай Советууд тухай хэлһэнэйшье үлүү хэбэртэй. Кандидадуудаар дэбжүүлэгдэгшэдэй дунда нотагай захиргаанай тушаалта июрунуудһаа гадна, муниципальна гэр байрын-коммунальна албануудай түлөөлөгшэд олон. Тэдлэр ямар зорилготойгоор хуули гаргалгын хүдэлмэришэд хабаадаха хүсөө хаб? Энэ асуудалда тодо харюу хэрэгтэй байгаа.

Городской Советтэ кандидатуудай 25 процентнэ эхнэрнүүд болоно. Энэмнай яһала горитой тоо гэшэ. Тэднине эхнэрнүүдэй коллективүүд, партийна болон хунгуулин нэгдэлнүүд (жэшээлбэл, Коммунист парти, Эхнэрнүүдэй холбоон, НДР ба бусад) дэмжэнэ. "Эхнэр ба политика" гэхэн темэдэ дэлгэрэнгүйб тогтожо, уншагдай саг барахаяа һанаагүйб. Ерээдүйн городской Советтэ үнэн түрхлөө ажал хэхэ, зоний түлөө оролдохо хүнүүдэй хунгагдадаг хаань, ажабайдалнай һайн тээшэе хубилжа эхлэхэ ха юм. Тэднэй дунда эхнэрнүүд заатагүй байха ёһотой. Гүрэнэй Дүүмэдэ гү, али Правительствда эхнэрнүүдэй олон байгаа һаа, Чечен Республикада дайн һүжэрхгүй һэл. Мүнөө бэрхэгэйһэн саг хүржэ эрээд байла. Тиммэлэе эхнэрнүүд гүрэн гүрэн удхатай асуудалнуудыс шидхэлсэхэ, үрн хүүгэдэйгээ эрээдүйе хамгаалха шүүд сэхэ зорилгонуудыс урдаа табинхай.

Декабриин 17-до хунгалтад депутатуудыс зүбөөр шэлэхэ бээ гэжэ найданабди. Энэ хунгалтаһаа оройһоннай саананхи хуби заяан дүлддыдаха гэжэ мэдэрхэ шухала.

А.ИТИГИЛОВА, БНЦ-гэй эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.

42 "РОССИН ХРИСТИАНУУД - ХРИСТИАНСКО-ДЕМОКРАТИС ХОЛБООН" ГЭЖЭ ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ХУНГУУЛИИН НЭГЭДЭЛ

Иисус Христосой эртэ урдын тэмдэг байһан загһан манай хүдэ. Партинуудай федеральна список соо манай дугаар - 42, һуулын дугаарай урда гээ. Имангал мание дэмжэхэ, манай түлөө дуугаа үгэхэ хэрэгтэй. Манай парти хадаа Россияда Библиин, харин Буряад орондо Буддын сурталай захяануудыс сэдхэл бодолой талаар үндэһэн болгодог гансахан парти мүн. Буддийско-Христианска холбоон гэхэн партиин республиканска отделеени Буряад орондо хоёрдохой жэлэе ажаллана. Христиануудай болон буддистнуудай ниитэ политическэ платформо дээрэ арадай ажахын, экономикын, эрдэм һуралсалай, медицинн эрхим шадабарига мэргэжэлтэдые, санаартание, инженернүүдые, хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, таряашадые, эрдэмтэ докторнуудые, экологуудые, нэгэ үгөөр хэлэбэл, обществын социальна бүхы хүсэнүүдые бидэ нэгдүүлнэбди. Ородой гүрэндэ шажан гэшэ гүрэнһөө амьарлагданхай, энэнь зүб. Гэбэшье һүзэгтэй эрхэтэн гүрэнэй таһаршагүй хуби ха юм. Ород гүрэнэй һүзэгтэй, мургэлтэй хуби хадаа христиан болон буддын соёл болбосоролой оюун ухаанай сурталда үндэлжэ, политикада шэнэ шэглэл боложо бүрилдэхэ зэргэтэй. Һүзэгтэй, мүн манда талархадаг хунгагдаһаингаа туһаламжаар бидэ Гүрэнэй Дүүмэдэ оюун ухаанай бүлэглэл байгуулжа шадаха һэмди. Эхэ зургаан зүйл хамга амитанай аша туһа тухай мургэл баримталһан ажабайдал шэлэжэ шадахабди. Сэдхэлдээ бурханаа һанан, бодото ажал хэрэгэе бэелүүлхэ бэлэйбди. Россияда Христиануудай партиин удмарша хадаа Гүрэнэй Дүүмын депутат Виталий Савицкий үнэн адарта христианин, политик, Ленинградой областин Сосновий Бор хотодо ажилладаг юм. 1994 оной январин 1-дэ болоһон Гүрэнэй Дүүмын түрүүшын зүблөөн дээрэ энэл хүн үгэ хэлэхэдэ, Ленинградой хүрээлэлгэдэ байһан зоний пенс дээшлүүлхэ үүсхэл гаргаа һэмнай. Россияда Эхнэрнүүдэй холбооний президент, политолог, философиин эрдэмэй кандидат Татьяна Иванова - Ород гүрэнэй һүзэгтэй эхнэрнүүдэй эмхнин удмарша, ООН до адарта христианска, Совет эхнэрнүүдэй комитетдэй түлөөлөгшэ боложо, ООН до ажаллаһан хүн. Мүнөө тэрэ эхнэр Москвагай гүрэнэй университетдэ хүдэлдэг. Россияда Христиануудай хунгалтад табихан список соо гурбадахой июур боложо, Александр Киселёв байна. Тэрэ хадаа үнэн адарта христианин, кадрова офицер, запасай подполковник, сэрэгтэй барилгашан. Санкт-Петербургда христиануудай уласхоорондын табан, бүхэроссин зургаан сьезд эмхидхэн хүн. Владимирстогһоо Калининград хүрэтэр нэмжһэн Россия Федерациин 49 субъектэдэ 1991 онһоо манай парти отделеениүүдыс байгууланхай. Буряад орондо 1993 онһоо байна. Буряад орондо байһан манай партиин 4 гэшүүн Россия Федерациин Гүрэнэй Дүүмын хүдэлмэрилэгшэд болоһон. Манай партиин программын гол юмэн юэн бэ гэхэдэ, хүн, тэрэнэй бүлэ, нэрэ хүндэнь, эрхэ сүлөөнь, һайн байдал, гэгээрэл болоно. Гүрэн гэшэ хүнэй тула, гэр буһын тула хүжэхэ ёһотой түхэл гэжэ һүүдэлнэ, харагдаха зэргэтэй. Хүжэлтэ түлөө ороннуудай политикада, экономикда христиануудтай ябуулагдадаг түб, дэлхэйн дүй түршолыс манай парти политическэ хүдэлмэришөө хэрэгэлэнэ. Һүзэгтэй зоний хүн бүхэнэй һайн байдалтай болоһон ороннуудай дүй дүршэл тухай хэлэгдэнэ. Гүрэн турын зүбөө шалгадан хүжэжэ байдаг социальна һалбарниудтай, дэлгүүрэй түсөөг ажахые байгуулаха гэшэ манай зорилго мүн. Хүдэлмэришэд мүнөө бага болгохо, хүжэлтэтэй ороннуудай хэмжээндэ хүрэтэр пенс, эрдэм һуралсалай, медицинн һалбарига ажаллагшадэй саин дээшлүүлхэ, Байгалиин минн хэрэглэгшэ, һандаргаһа бэшэ, харин бурханай байгуулан байгалиин хуби, бурханай дүрэ, тэрэндэл адли гэжэ хүн бүхэн харагдаха зэргэтэй. Дэлхэйн баримталһан бүхы партинуудтай, хүдэлөөнүүдтэй Ород оройной христианууд, буддистнууд хөөрөлдөхөөр бэлэн юм. Гол шугам баримталһан, бага зэргэ консервативна байха. Манай уриа: ТАНАЙ ГЭРТЭ АМГАЛАН БАЙДАА!

Буряадай нэгэ мандадтай 9-дэхи округһоо Гүрэнэй Дүүмэдэ депутатда Иуадыдани бэшэ кандидатаар дэбжүүлэгдэн лана Илюхинов Нимажап Ильичыс Россия христианууд дэмжэнэ. (Энэмнай дуугаа үгэлгөөр ондоо бюллетень ааб даа). Имангал лама хүн, дээдэ эрдэмтэй санаартан Буряадай олонхи хүн зоний аша тунь мүнөөдөр нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулажа шадаха. Илюхинов Нимажап гэшэмнай олон жэлэй дүршэлтэй, арада ёһооор алба хэдэг хүн һэн хойноо Буряад оройной, Правительствын болон Арадай Хуралай аша тунь хамгаалжа, Россия парламентада оюун ухаанай асуудал табича шадаха. Нэрэ хүндэтэй, үнэн сэхэ, гуримтай һүзэгтэниие манай парти Улаан Удын горсоветтэ дэбжүүлэе: 19-дэхи Калашниковска округһоо Буряад Республикын габыата архитектор, "Бурпроект" институтай ахамд архитектор Доржи Идымовые, 20-дохи Строительна округһоо Бага академинн хүтэлбэрилэгшэ, багша-психолог Мүнхэ-Жаргал Бутухановые, Эдэнэр хоюулан - буддистнар. Тиммэлэе үнэн адарта христианууд: гурбадахой Молодёжно округһоо "Транксвязь" фирмын директор, республика соо радиотелефон тодохогоор мэргэжэлтэ Александр Долговых: 5-дахы Аршанска округһоо - "Полигран" типографиин директор, дэлхэйн жэшээтэ хэмжээнэй компьютерно-буудлабаринн мэргэжэлтэ Александр Морской 6-дахы Школьна округһоо "Мальшюк" гэжэ хүжэдэй городской байшанай директор, багша, городой үншэн үхибүүдыс долоон наһа хүрэтэрнэ хүмүүжүүдэг Галина Чивилёва. Эдэнэр бараандаа өөр өөрнөө ажада үндэр мэргэжэлтэй хүнүүд, шухалаан гэхэдэ һүзэгтэйшүүл. Гүрэнэй Дүүмэдэ дэбжүүлэгдэн һүзэгтэйшүүлэй партиин түлөө, Илюхинов ламын түлөө, мүн горсоветтэ дэбжүүлэгдэн манай "кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, ханшье урмаа хухархагүй, 42-дохи дугаартай Россия Христиануудай партиин нэгэ бюллетеньдэ (дугаарайн хажууда), Илюхинов Нимажап Ильичий түлөө нүгөө бюллетендэ һайшаалай тэмдэг табихадаа, тиигээд городой гулваагай тушаалда дэбжүүлэгдэн Александр Лубановой түлөө, мүн манай партиһаа горсоветтэ дэбжүүлэгдэн кандидатдуудай түлөө дуугаа үгэбэл, тэднэй илажа гараад, үнэн адарта христиануудай, буддистнуудай - һүзэгтэйшүүлэй эмхитэй командын хүдэлмэришэ эхилхэ хэрэгтэ таанар туһалхат. Декабриин 17-до хүнүүдэй үнэн сэхээр, хуулига ёһоор дуугаа үгэхэ хэрэгые эмхидхэхэнь хунгуулинн частотуудай комиссинн гэшүүдыс ураланбади. Бурханда этигэдэг, бурхан багшада (Буддада) этигэдэг, һүзэгтэйшүүлэй мэдэрэлыс хүндэлдэг, тэдэндэ талархадаг бүхы хүнүүдыс хунгалтада ерөжэ, һүзэгтэйшүүлэй партиин түлөө, биднэй түлөө дуугаа үгэхэнь уринабди. Алтан хада байгуулахабди, һүн далай тогтоохобди гэжэ найдуулаа бэшэбди. Хэрэгэе ямараар эмхидхэнэбди, тэрээгэрнай мание сэгнэхэт. Хүн бүхэнэй аша тунь түлөө, хүн бүхэнэй бүлын аша тунь түлөө үнэн сэхээр, этигэд һүзэгтэйгөөр хүдэлхэдэ гэжэ бидэ үгөө үгэнэбди. ТАНАЙ ГЭРТЭ АМГАЛАН БАЙДАА оршо! Ерэхээ байһан Шэнэ Жэлдэ зол жаргал хүсэнэбди, Христын Мүндэлһэн үдэрыс угуулан амаршалабади!

Буддийско-Христианска холбооний хэлбэлэй түб. Холбоо тогтоохо утанууд - 2-29-06, 2-65-39. Б.ЖИГМЫТОВ, В.КУЗНЕЦОВ гэгшэд харюусаха.

Декабрийн 17 - хунгалтын үдэр

А. ЛУБСАНОВАЙ ТҮЛӨӨ ДУУГАА ҮГЭБЭЛ, АЛДАХАГҮЙБДИ

Буряад ороноймнай, Улаан-Үдэ хотын саашанхи хүгжэлтэ мүнөө олоной ханга зобоно. Тиймэһээ болохоёо байгаа хунгалтада хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадажа, хэнэй түлөө дуугаа үгэхээ тон хайнаар бодомжолжо үзэхэ ёһотой. Нэн түрүүн өөһэдэньгөө хайн мэдэхэ хүнэй түлөө дуугаа үгэхэ ёһотойбди. Манай эгигэл найдабариине харюулжа шадаха, бэрхэ, хүн бүхэнэй "хүржэ боломоор" хүнүүд Гүрэнэй Дүүмэдэнье, нютагай захиргаануудташе хунгадаха зэргэтэй.

Хотын захиргаанай гулваа Александр Гомбоевич Лубсановые (миил Саша гэдэгби) би хара багаһаань мэдэхэб. Бүри баганууд байхадаа, ПБЗ-гэй эдэб наһанай хүбүүд, басагад олоороо сугларжа, наадагша һәмди. Бултанаймнай түрэлхид бүхэли үдэрөөрөө заводто хүдэлдэг байгаа. Бүхы хүбүүдтэл адли, Саша гүйжэ, харайжа, зүһэн хилэмээеэ хубаадажа ябагша хэн. Зүгөөр тийхэдэ Саша тэдэнээ бултыень ударидагша хэн гэжэ һананаб. Сашын эмхидхэхы шадабаринь тийхэдэл мэдэрэгдэжэ эхилһэн байгаа ха.

Бүри бага ябахадаа хүбүүн спортын эдэб зүйлөөр һонирхожо эхилээ бэлэй. Футболдо, боксдо тэрэ илангаяа дуратай хэн. Саашадаа тэрэ спорттоёо хахасаагүй. Мүнөөшье Александр Гомбоевич бэеэ һоридог заншалтай. Үдэр бүри 16-17 час хүдэлхэдөө, иимэ һорилгогүйгөөр бэеын тэнсэхэ гээшэ бэрхэтэй ха юм.

Түмэр замай техникумд хураха үедөө Саша "Локомотив" бүлгэмэй командын бүридэлдэ түрэл заводойнгоо түлөө баскетбол наададаг хэн.

Техникум амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгөө удаа Саша Лубсанов ПБЗ-дэ слесарээр хүдэлжэ захалаа. Би тэрэ үедэ заводто физкультурын инструктораар хүдэлдэг байгааб. Вагон хабсаралгын цехтэ Сашатай хамта 600-700 хүн хүдэлгэнэ хэн. Тийхэдэ эдэб мүрһөөнүүдэй болоходо, Сашада энээн тухай дуулгахаяа өрэхэдэй, суг хүдэлдэг ажалшадын - хэншье һаа,

хаана байһыень заагаад үгэхэ. Ажал хэрэгээ хайн мэдэдэг байһан хаш - Сашада хүнүүд олоороо хандадаг, тэрэниие хүндэлдэг бэлэй.

Һүүлээрнь Саша заводой эггээ "халуун" - булад шудхалгын цехтэ мастераар хүдэлдэг болоо хэн. Хүдэлхынгөө хажуугаар тэрэ техникоскопика институтта хурадаг байгаа. Энэл үеэр Саша Лубсановай эмхидхэлэйн шадабари бүри элиржэ эхилээ хэн. Уданшьегүй тэрэ заводойнгоо комсомолой комитеттэй секретарар, парткомтэй секретариин орлогшоор хунгадаба. Сашын хэрэг ёһоной, хүн талын шэнжэнүүд олондо хайшаагдадаг хэн.

1994 онһоо хотын захиргаанай гулваагай тушаал эзэлжэ байха үедөө Александр Гомбоевич хотынгоо хүн зоной аша туһада олон хэмжээнүүдэе бээлүүлжэ шадаа. Жэһээн, Орешковэдэ - хургуули, нарайлалгын гэр, АВРЗ-дэ - АТС-6 гээд тооложо эхилээ һаа, тэрэнэй оролдолгоор тон шухала олон объектүүд баригданан байха юм. Теэд гансашье энз бэшэ, гулваагай ханга зобоохо юумэн олон. Хүн зоной ажаһуудалай алишье таладань тэрэ һаналаа табиха ёһотой ха юм. Үндэһэ яһанай талаар Александр Гомбоевичтэй хүниие илгадаггүй шэнжэ намда илангаяа хайшаагдадаг. Ород, буряад, татааршье байг илгаагүй, хүн бүхэндэ адляар хандадаг заншалтай. Үшөө нэгэ шэнжэнь - А. Г. Лубсанов зарим зондо адли олон юумэ хооһор найдууддаггүй. Ходоодоо даруу зантай, арга боломжоороо энэ тэрэ шийдхэбэри абадагын мэдэжэ болонхой.

Хотын захиргаанай гулваагай тушаалда кандидат бултанаймнай мэдэхэ нютагаймнай хүн, Александр Гомбоевич Лубсановай түлөө дуугаа үгэбэл, бидэ алдахагүйбди гэжэ һананаб.

Н. БОБРОВА,
РСФСР-эй габыята тренер,
ВСГТУ-гай доцент.

ТҮГЭС БЭЛЭМДИ

гулваагай тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидатүүд тухай, хунгалтын гуримүүд тухай ажалшадта хөөржэ үгэбэ. Хунгалтадаа тэрэ список табигданхай. Нүүдэл 3 урһада автоманинханүүд олоһонхой. Доодо-Ивалгын захиргаан

хунгалтын үдэртэ клуб соо бүфет түхээрхэ, зугаа наада дэлгэжэ юм.

Уржима ЦЫДЫПОВА,
хунгуулин комиссийн секретарь.

Доодо-Ивалгын хунгуулин 4-дэхи округто 876 хунгалта тоологдодог. Тэдэнэрһээ 15 хүниинь түрүүшынхиёо хунгахань.

Хунгуулин комиссийн гшүүд Хойто-Бэе, Хубисхал хууринуудаар өнбжэ Гүрэнэй Дүүмэдэ болон нютагай оһбэдэгөө хүтэлбэрилгын

хунгалта газар орошобо. Ямар хүнүүдые, партиин нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэдые Россия Федеральна Сүгэ Гүрэнэй Дүүмэдэ депутадаар хунгаа һаа, байдал хайжэ гэхэн асуудалтайгаар манай корреспондент А. ЖУГДУ республикын арадай уран бэлигэй түбэй хүдэлмэрилээ хандаба.

ҮДЭРНАЙ ОЙРТОБО

Арадай уран бэлигэй таһагыёе даагша А. С. НОРБОВЕВА:

- Франциһаа мэнэ һая өрээб. Хэд, юуд бэ гэжэ партинууд, нэгэдэлнүүдэе үшөө хаража үзөөгүй байнаб. Хэзээшье нэгыень шэлэхэ бологдохо юм бээ.

Хэблэлэй таһагыёе даагша В. Ц. ДАШИНМАЕВА:

- Россия Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмэдэ депутата кандидаттаар Буряадай нэгэ мандадтай хунгуулин 9-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэһэн А. К. Тулохоновой түлөө дуугаа үгэхэби. Юундэб гэхэдэ, манай буряад арадай ехэ эрдэмтэдэй нэгэн, ехэ зиндаа тушаалтай, Байгаалие зүбөөр хэрэглэлгын институтай директор, эрдэм, техникэ хүгжөөхэй, Байгал далайе хамгаалха хэрэгтэ, бусадны асуудалнуудаар ехэ юумэ хэжэ, бүтээжэ шадаха, зохёохы ажалынгаа охин соо ябаһан хүн лэ. Тийхэдэ хотын захиргааниие хунгаа хунгалтада аяар дүрбэн хүн тэмсэжэ оронхой. Эдээн сооһоо Александр Лубсановта дуугаа үгэхэ гэжэ шийдэнхэйбди. Юундэб гэжэ гү - жэл тойрон энэ тушаалда ажалажа байна. Хотын нилээд өрөө ажахыёе яһала урагштайгаар ябуулжа байдаг гэжэ харагдабди. Түбшэн даруу абари зантайгаар харагдадаг хүн.

Бэшэ нүхэдэнь Дагзама Дондукова, Евгения Зориттуева болон бусад нүхэрэйнгөө энэ һанамжа бодомжодо нэгэдэжэ байһанаа мэдүүлэбди.

Россия Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмэдэ депутатаар хунгалтын түлөө тэмсэжэ байһан партинууд болон нэгэдэлнүүдхээ үшөө шэлээгүй, һайсал бодожо үзэхэ ёһотойбди гэжэ хайжа байна.

Корреспондентын бодомжо.
Үнэхөөрөө, хайса бодожо

үзэхөөр лэ байна. "Париин Финлянди хоёргүйгөөр Россия байгуулхаб, миниг бодомжолуулахгүй байна" КИРФ-гэй түлөөлэгшэ, бээ томо үндэр, Пётр хадлирхуушыёе гү гэхэ Романовай мэдүү шагнахада, зосоо заритад байгаа бэлэй. Энэ хүн ехээр найдангыар иимэ мэхэнхэй хэн. Бүхы зүт харашанан, анханда республиканууд бигүрэнүүд абга шэмээгүйгөөрөө нэгэдэхэ гэжэ мэссээ ялагануулахгүй кайхаар лэ. Союзай байхаһаа славян изаг Украинаныёе нэгэ нүдээс тэшэнь табинхай байһа һаал. Чеченэй газар боложо байһан жэбүүри хэрэг тухайда бү тогтоо.

Ганса гансаара хунгадаа, парти нэгэдэл дэли доро орожо, деп үнэмшэлгэ абагша алининышье ниитэ түлөөлэгшэд болоо тэрэнээ бодон татажа, шэмхэжэ, һэшхэ хунгуулһан зондоо сэдхэлтэй ябадаг һаань байгаа. Теэд мүнөө түлөөл дүүргэжэ байгаа депутата харахадаа, тэдэ үсөөхөнүүдыень үлөө тараагаа һаа, дээрэ ша харагдадаг, мүнөөхи шизээ үбшэнтэй юм гү ганаһалададаг гэжэ зон һанажа болодог ёһотой.

Байгша һарын 17-до би залуу хүгшэнгүй хунгалт үдэр өрхөөр байна. Том гүбшэн абари зантай, түлөө оролдохо ха хүнүүдые дээдын зурга хунгаһаа даа гэхэдэ ондо байхаб.

ХЭНЭЙ ТҮЛӨӨ ДУУГАА ҮГЭХЭБИБДИ?

Удангүй манай ороной эрхэтэд Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутатуудыёе, тэрэнэй һүүлээр хахад жэлэй үнгэрһэнэй удаа Россия Федерацийн Президентые хунгаа болоно.

Энэ удаа хунгалтада алдуу хэхэгүйн тула Росси дотор, тэрэ тоодо Буряад орондоннай юунэй боложо байһыёе, политическэ эдэб хүсэлүүдэй, үлэглэлнүүдэй уг зорилгонуудыёе тодорхойгоор мэдэжэ абаха хэрэгтэй.

Үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хүдэлэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй зондо мүнөөнэй эрхэ байдал иимэ арга олгоногүй. Дундуур наһанай үеын зон хямда архар дашууранхай, харин залуушуул олзын хэрэг эрхилэгшэдэй алаабхи, ларёгуудта, нүгөөдүүлэнь хуулида харша ябуулга руу шууд оронхой.

Мүнөө бидэ айдаһатай хатуу сагта ажаһуунабди. Зарим зон баруун гүрэнүүдхээ юундэшьеб туһаламжа хүлээнэ. Росси гүрэн гэршэмнай мүнөө баруун гүрэнүүдхээ туһаламжа абажа байгашье һаа, иимэ муу, үгытэй хооһон байдалда энээнэй урда нэгэтэшье ороогүй юм.

Экономическа талаһаа абаад үзэхэдэ, ороноймнай байдал Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеһынхөө бүри доройтонги гзбэл, огто алдуугүй. Юуб гзбэл, 1992-1995 онуудай үйлдэбэриини уналга, 1941-1944 онуудай үеһын уналгаһаа холо дооһоо болоно. Ногоохон саарһанууд ороной экономикадо анхан үзэгдөөгүй ехэ сохилто үзүүлэб. Фанис хас тамгата танкнууд, самолёдууд, автоматуудыёе иимэ хэмжээнэй хохидол үзүүдэггүй хэн.

Г-н Черномырдинэй Правительствоо хүдөө ажахыёе хам хандаргаһаар зандаа. Мүнөө Россия эрхэтэд Эсэгэ оронойнгоо үйлдэбэриин эдэб хоол, эд бараа урданайхиһаа багаар хэрэглэдэг болоо. Ехэнхиинь лэ гададын ороноудһаа асаргаһаныёе худалдан абана. Иимэ үзэгдэл

улам бүри дэлгэрһээр гэхэ гү, али тогтохоёо болонхой.

Демокрадууд гэжэ хэд бэ? "Партократ" ба "коммунист" гэхэн хоёр үгэ хоорондоо удхынгаа талаар илгаатай гээд һанагдана. Урданай партоткрадууд ёһотойл хүдхэшүүл байһанаа харуулжа, "хүри-улаан" гүүлэжэ, коммунистуудай хойноһоо ороо хайом. Шэнэ эрхэ байдалда тэдэнэр өөһэдэньгөө "демокрадууд" гэжэбди гэжэ нэрлээ. Үнэн дээрэ эдэнэр ямаршье демокрадууд бэшэ, харин хооһон үгэ дээрэ худал-демокрадууд гээшэ.

Хунгалтын ойртохо тума засаг баригшад болон тэдэнэй туһалагшадтай ниоур шарай барагар хара, аймхай зүһэтэй болоно. Хүн зоной зүгһөө үнэн зүб шүүмжэлдэдэ, элишлэхэдэ орохобди гэжэ тэдэнэр мэдэнэ ёһотой. Хулгайлан баринаһаа, хэрэггүй дайнда алуулан зоной түдөө харюусалгада хабаадуулагдажа болохобди гэжэ айна бшуу.

1991 болон 1993 онуудта засаг эрид хубилгаха нэгэдэлнүүдэй үедэ өөрынгөө хумхай мэхэтэй ниоур харуулаһад хунгалтыёе болуулаха гү, али нэгдэхэ шалтаган бэдэрнэ, парламента болон Президентын түдөөлгэнүүдыёе утадхыёе дуралдана. Хунгуулин участогуудта тэдэнэр Филатовай нэрэмжэтэ компьютернуудыёе, Рябовай нэрэмжэтэ дуугаа үгэлгын гуримуудыёе, дуугаа үгэлгыёе буруугаар тоолохо электронно приборнуудыёе тодохё гэхэн дуралдхынуудыёе оруулна. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, засагаа өөртөө үлөөхын тула ямарханшье һаа, арга бэдэрнэ.

Арад зон мүншэ зооригүй, өөһэдэньгөө хамгаалха отрядуудгүй. Эдэнэй гансал зэр эмсэһын гэхэдэ, хунгалтада хэнэй түлөө дуугаа үгэнэб - тэдэнэртэ гансал пайдалын болоно бшуу. Россия Федерацийн Гүрэнэй Дүүмэ политическэ олон тоото

бүлэглэлнүүдтэй гэжэ мэдэжэ. Тэрэ тоодо "Выбор России", ПРЕС, АДПР, КПРФ, "Яблоко", АПР, "Женщины России", "Стабильность" гэхэмэтэ ороно. Коммунистуудай фракци хадаа Гүрэнэй Дүүмэдэ арад зоной тала баридаг гансахан бүлэглэл болоно.

Россия Федерацийн Коммунист парти политическэ ямар хүсэн бэ - энээн тухай партиин программа дотор болон хунгуулин урдахи зорилгонууд соонь тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Июлиин 7-до Гүрэнэй Дүүмын сесси дээрэ коммунист Лукьянов Ельциниие тушаалһаань буулгаха тухай асуудал табьяа хэн. Энэ дуралдалтай түлөө "Женщины России", Явлинскийн "Яблоко" бүхыдөө "Выбор России" бүлэглэлэй 53 депутатай 52-ынь, ПРЕС-эй 18-най 17-ниинь, юрэнхыдөө бүхы шахуу бүлэглэлнүүдтэй депутатуудай дийлэнхи олонийн дуугаа үгөөгүй бэлэй.

Коммунистуудай үүсхэлээр пенсн тоолон гаргаха, гурим тухай Туули баталан абаха асуудал хоёр дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Ажалда хабаадаһаниие харадаа абан, пенсийн хэмжээ үнэн зүбөөр, амьрлан тогтоохо гэхэн дуралдал оруулаһан байгаа. Хоёрдохёо зүбшэн хэлсэгдэхэдэ, тус Туули түрүүшын ушлалгаар баталан абтаа. Гэхэ зуура, "Яблоко", "Выбор России", Шахрайин "ПРЕС" энэ Туулин түлөө дуугаа үгөөгүй юм.

Хүн зоной байдал һ а й ж а р у л х а д у р а д х а л н у д т а й г а а р коммунистуудай оролдоходо, бусад бүлэглэлнүүдтэй зүгһөө дэмжэлгын үзүүлэгдэхэгүйдэнь голхормоор ааб даа. Россияа хуули бусаар капитал газашань гаргалгыёе болуулахын тула х о й ш о л у л а ш а г ү й хэмжээнүүдыёе абаха тухай хаража үзэхэ гэхэн коммунистуудай дуралдал мүн лэ дэмжэгдэггүй юм. Чечен республикадахи байдал тухай

мэдээһыёе зүбшэн хэлсэе гэхэн дуралдалын мүн лэ оодэ абтаагүй.

Коммунистууд ямар найдуулангуудыёе үгөө һэм, юу туйлааб? Нэн түрүүн эдэнэр бүгэдэ арадай баялыгыёе дээрмэдэн тонолгыёе, ажалшадтай үндэһэн эрхэнүүдыёе тоохогүй ябадал болуулахын тула оролдохобди гэжэ найдуулаа бэлэй. Үмсэлэлгын талаар правительствена программн түлөө эдэнэр дуугаа үгөөгүй. Газар худалдалгыёе буруушаагаа. Иимэрхүү удхатай Хуулинуудыёе дэмжэжэй.

Ажалшадтай эрхэнүүдыёе хамгаалха хуули зохёон баталалгыёе туйлаха гэжэ коммунистууд найдуулаа хэн. Ерээдүйдэ арадай засаг энээндэ түшгэлэхэ һэм шуу.

Ветеранууд болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад тухай Хуули баталан абалгыёе, эгээл бага хэмжээнэй саин хульгыёе, пенсн дээшлүүлгыёе туйлаа. Залуушуул тухай хуулида, гэмтэ ябуулганууд тухай, нютагай өөһэдэньгөө хүтэлбэрилгэ болон эрхэтэдэе хунгаа эрхэнүүд тухай, шийтэн эмхинүүд тухай, митинг болон демонстрацинууд тухай Хуулинуудыёе баталан абалада эггээ эдэбхитэйгээр хабаадаа юм.

Мүнөө жолоогоо барижа байгаа засаг хуулинуудыёе, бээлүүлэгүй, бээлүүлхыёегүй. Иимэ умарһаа бөһэдэгөө хуулиһаа гадуур табья гэжэ коммунистууд эдэнэр тухай мэдүүлээ юм.

Уламжалан коммунистууд Правительствата найдал түшүүлэхэгүйн, Ельциниие тушаалһаа сүлөөхын түлөө дуугаа үгөө.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, 47 хүнөө бүридэһэн бүлэглэл арга боломжынгоо зэргээр бүхы юумэ хэнэ, ажалшадтай эрхэнүүдтэй түлөө тэмсэлэе бүри саашадаагыёе шалгардахаар найдуулда. Арад зоной бодото засагтай байхын, ельцинизмхээ сүлөөрхын, хандарһан гүрэнөө

хэргээн байгуулахын, нютагтаа үнэн а ажаллахын, ажаһуухын. Эхэ ороноо эб мандуулахын коммунистууд оролдон

Орон дотор им Президентын оор дуу засагай бии байгаа хуулида, түдөө зургаануудай ёһотой эр үедэ, Коммунист партиин патриотическа бусад хүсэл программна бээл бүтэмжгүй гэжэ Парламентын хунгаа амжалта туйла хунгаа бэхижүүлэгдээ һаа, ёһотой дүн үзэгдэхэ зэргэтэй.

Хүндэтэ хунгаа парламентад Президентые хунгалта мүнөөнэй үеын политик социальн-экономическа шэгэлэе хубилгахада арга нүхэсэл боложо Юрэнхыдөө, демократиче ёһотой мүүрөөр байдалаа болгоходомнай хуульшан боломжо мүн тодорхойломоор.

Мүнөөнэй үеын политик хуульшан дотор гүрэн түр социальна аймшарта хохидолоо ороо. Ушар ий Россия Федерацийн Коммунист партиин хунгалтын урагс Программыёе дэм хунгаа нэгэдэлэй кандидатлуудай дуугаа үгэхыетнай урда нэгэ

Энэ хүтэлбэрилэгшэд Генштадтай Зюганов, Сергей Горячев, Аман Тулеев мүн. Зүүн Сибирин регион Пётр Романов, Буряада мандагша хунгуулин округоор - Николай Кочнев мүн болоно. Гэхэдэ нютагай хуульшарилгын зургаа кандидатууд-коммунист түлөө дуугаа үгэхэ урьялнаб.

НАДМИТ НАМЖ

Дэлгүүрэй оршон байдалда ХҮНӨӨШЭДЭ ЭДЕЭ БУЙЛУУЛНА

Сэржүү Цыремпилова 1988 ондо Зүүн Сибирийн технологическа институт түгэсхөөд, Хүнөөшэ шотаг ерэжэ, эндэ мяха буйлуулгада эхи табиһан юм. Тэрэ үедэ колбаса, сосиска гэхэ мэтэ нарижуулан сонгооһон эдээнэй зүйл аралжаа наймаанда ехэ элбэг бэшэ хэн.

Тийбэшье эндэхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мяха шүлээ, һү тарагаа байра дээрэн буйлуулаад, гашалга гутаангүйгөөр, гарзада оруулангүйгөөр наймаанда табиха арга боломжонууд тухай бодомжолдог болоод байгаа.

Талааниин болоходоо, тусхай эрдэмтэй залуу мэргэжэлтын ерэхэдэ, ехэ дуратайгаар колбаса сонгоодог цех байгуулжа эхилээ хэн. Гаражай котельнадэ дүтэжэг нэгэ шулуун байшан гэр заһабарилан зохёоод, тусхай түхээрэлгэ бэдэржэ олоод, уданшьегүй хүдэлгөө бэлэй.

Һууринайгаа айлнуудһаа, ойро тойронхи малшадһаа үхэрэй, гахайн мяха худалдажа абаад, хэдэн янзын колбаса хэдэг болоһон юм.

Сэнгын хямда, шанарай талаар амтатай, зөөлөн һэн тулань, наймаанда табиһан зүйлын торон тогтонгүй дууһадаг, дугалдаг боложо, үшөө үлүү ехээр буйлуулха зорилго табигдаа хэн.

Үдэртөө 400 килограмм хүртээр шанамал ба сонгоомол колбаса гаргадаг болоходоо, олзо доход яһала урматайгаар оруулдаг байгаа.

Ага, Могойто болон Суусал, Бооржо хүртээрхи нютагуудһаа зон ерэжэ, наймаа гүйлгэдэг бэлэй. Тэрэ гэхээр мүнөө болотор энэ цехын хүдэлгөөр зандаа. Хоёр янзын - шананан, дугуу сонгооһон колбаса буйлуулжа, 20 ба 26 мянган түхэригөөр тус тустаа наймаанда табигдана. Мүн сосиска гэшые шанаад туршадаг. Түрэ найрай үедэ зон тэрэниие захидаһан, буйлуулаад үгэнэ. Аха дүү Хандамаевууд - Сэрэнболод, Цырендулма, Гэлэгма, Лариса, Найдан гэгшэд, Валентина Рабданова анханһаа хойшо ехэ оролдосотойгөөр ажаллажа, хүндэ булигдахагүй мэргэжэлтэд боложо шалгаранхай.

Үшөө энэ һууринда һү буйлуулан болбосоруулха ажал ябуулагдана. Тэндэ һүнэй багахан завод, холодильник, пастеризатор, уурал гаргадаг пеэһэ, тоһо сохихо, моржено бэлдэхэ түхээрэлгэнүүд абтажа табигданхай. Энэ ажахые мүн энэ технологическа институт дүүргэдэ ерэнэн шотагай хүүбүүн Баир Бальжиниаев толгойлоо. Гансал тааруутгүй юмэниин гэхэдэ, һүн багаар ороно. Нёдондоной ган зудай үедэ хамтын ажахын үнээд хорожо, хохидоод хангажа шадангүй. Тийбэшье зөөхэй, ээжэй буйлуулаатай байнхай. Эндэ Ирина Пахутова, Цыренханда Долгорова, Гэлэгма Бадмаева гэгшэд ажаллажа, шэнэ мэргэжэл шудална.

Хэдэн жэлэй саана тус һууринда арһаар элдэб хубсаһа оёдог цех нээгдээ хэн. Нойтон арһаа Шэтэ абаашага, тэндэхи арһа элдэдэг комбинадта тушаагаад, орондон эд болоһон арһа асараад, гадартай дэгэл, үхибүүдэй ба эхэнэрнүүдэй урбуудха пальто, малгай, бээлэй гэхэ мэтэ хубсаһа оёдог болоо бэлэй.

Һүүлэй үедэ элдэб шалтаган баршаһаа боложо, энэ цехэй ажал тогтоод байна янзатай. Арга мурьень оложо, ябуулха түсэбтэй аабза. Хамтын тоод дээрэ тээрмэ табигдаа. Наймагай һайн тахантай тэрэнээ холёод, хилээмэн болгоходонь, баһал бага бэшэ баришатай.

Иигэжэ байра дээрэ мяха шүлээ, тараг һүеэ, талха таряагаа буйлуулахада, ажахын һанда мүнэн бага, ехэшые һаа ороно. Тэрээгээрнь тоһо, түлшнэ болоод бэшэшье үдэр бүрийн хэрэглэмжэдэ гаргашалжа банха хашарһатай байдагынь һайн ха юм мүнөө сагта. Август һара хүртээр хүн зонийнгоо салын хүлһые тоосоо аабза.

Мүнөө хүдоогэйһиниие дэдын засаһаа хэрэгсэхээр болонгожо байһан үедэ али болохо зэргээрэ арһа мурё бэдэрээгүйдэ ажамидархань бэрхэтэй боложо байна. Тэрэниин нэгэ онһонь эдэе хоолоо буйлуулха хэрэг болоно хадаа. Энэниие хүбооһыһихид ойлгонги.

Ц. ГОНГОРОВ,
манай корп.

ОЛЗОЁО АРЬБАДХАН...

Фоторепортаж

акционернэ бүлгэмэй коңдитерска бадалтай предпряти олоо адуу болохогүй. Тус дэлгүүрэй хүшэр энэ үедэ горитой үрэ дүн бисквитнэ, бусадшые цехүүдтэ үйлэдбэринин хажууда сагаан эхэнэрнүүдэй, сүлбөгүй хүдэлжэ харагдана. Элдэб конфетэ, прыник, вафли ута лһээр яагүй "урдажа" цехтэ 11 хүн ридадирьень - Ирина онсо нэрлэмээр, хоёр халаанда ро, найман тонно пник үйлэдбэрилнэ, элдэдг цехтэ ажалай

ветеран Тамара Константиновна Каринагай хүтэлбэри доро зургаан хүдэлмэрилэгшэ эбтэйгээр хүдэлжэ байдаг. Эльвира Николаева, Октябрина Етонова, Галина Поломошных, Дарима Будожапова, Михаил Сапунов гэгшэд болоно. Тэдэнэр нэгэ халаан соо хахад тонно "Чиполлино" гэжэ ирис үйлэдбэрилэн гаргажа, даабарияа үлүүлэн дүүргэжэ шадана.

Би Буриадай хүдоо ажахын институтай экономическа факултет дүүргэһэнби. Манай фабрика 1993 ондо 1039 тонно коңдитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг байгаа һаа, байгша оной ноябрь һарын дунгоор 1800 тоннодо хүргөөд байна. Мүнөө нэн түрүүн продукциян шанарта ехэ

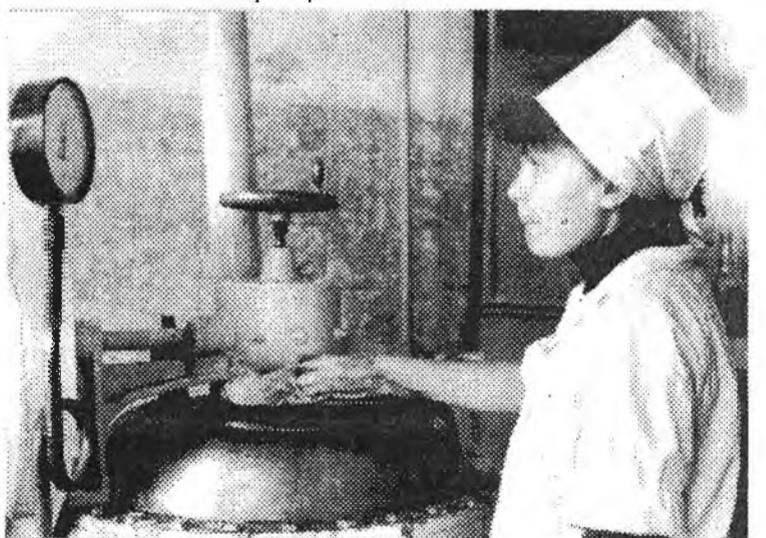
анхарал хандуулагдана. Предпритияа олзотой болгохын тула элдэб аргуудые хэрэглэнбди.

Аймагай түбтэ хоёр, городто нэгэ томо магазин бии. Худалдаа наймаанай табан магазин байха. Мүнөө эндэхи хүдэлмэрилэгшэдтэ дунда зэргээр 500-600 мянган түхэригэй салын һара бүри үгтэнэ. Хүн бүхэн урматай хүдэлжэ байдаг юм, - гээд, акционернэ "Ивокон" бүлгэмэй коңдитерска фабрикийн генеральна директор Николай Федорович Красовский бидэнэртэ хоорөө хэн.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ирисүй цехэй хүдэлмэришэд Эльвира Николаева, Октябрина Етонова, Галина Поломошных, Дарима Будожапова, Тамара Карина; 2. Гуритай цехэй бригадир И. Ч. Чимитова; 3. Коңдитерска цехэй хүдэлмэришэн Татьяна Лудришнова.

Авторай фото.

газарнуудта мяха, һү худалдаха эрилтые шангадхаха шухала.

Тусхайлбал, Улаан-Үдын хотын захиргаанай шийдхэбэрээр Түбэй дэлгүүрһээ гадна, авиазаводой посёлото, мүн тусхай хэдэн магазинуудта мяхан худалдагдаха гэжэ тогтоогдонхой. Эдээнһээ ондоо тээгүүр шалгалта гараагүй мяхан худалдагдаха ёһогүй.

Тэрэ мүртөө тусхай магазинууд зонһоо гү, али ажахынуудһаа асарагданан, Түбэй дэлгүүр болон авиазаводой посёлотой дэргэдэхи ветеринарно-санитарна лабораторинуудта шалгагданан лэ мяха абаха зэргэтэй. Мүн малай үбшэнтэй тэмсэхэ республиканска станцин дэргэдэ Улаан-Үдын Железнодорожно районий

Энээндэ анхархаар

МЯХАН ГЭЭД ЛЭ АБАХААР БЭШЭ

уһатай эдэе хоолдо элдэб муу хоротой тон жэжэхэн бодосууд суглараад, газра талаһаань харахада ямаршьегүй, һайн шанартай гэхээр продукт аад, хүнэй хоро шара хүдэлгэжэ, үбдэхөөжэшье болохо. Тиймэ элдэб үбшэ тараажа, хүнүүдые үбдэхөөжэ болохоор 16 янзын бактери, 3 бүлэг вирус, 22 элдэб янзын жэжэ хорхой гэхэ мэтэ байдаг юм.

Тиймэһээ "Ветеринари тухай" хуулин ёһоор, малай мяхан, гэдһэ дотор, эльгэ, боорэ, уушхан гэхэ мэтэ зүйлнүүд, сагаан эдээншые ветеринарна болон санитарна шалгалта заагагүй гараха,

эдижэ болохо гү гэжэ тодорхойлогдохо зэргэтэй. Энэмнай нэн түрүүн хүн зоние элдэб үбшэнһөө, хоро шанарһаа һэргылхэ, хамгаалха зорилготойгөөр хэгдэнэ гээшэ. Хэрбээ эдэе хоол хэрэглэгшэдые элдэб үбшэнһөө хүсэд хамгаалха аргагүй, тиймэ хүдэлмэрийн хэгдэдэггүй хаань, малай мяха үйлэдбэрилһэнэй, худалдаһанай хэрэггүй болоно бшуу. Аймагтай аюултай үбшэн эгээнһээ дэлгэрхэгүй гэжэ хэн хэлэжэ шадахаб?

Гэхэтэй хамта һүүлэй үедэ ветеринарна шалгалта гараагүй, үбшэнтэй малай продуктуудые хэрэглэһэнһээ боложо,

хүнүүдэй үбшэлхэ ушар үсоон бэшэ үзэгдэнэ. Илангаяа эндэ тэндэ углуу суглуугаар, тусгаар заагдаагүй газарнуудта худалдагданан мяха, һү, үндэгэ гэхэ мэтые худалдажа абахань аюултай. Иймэ ушарнуудай республикын түб хотодо болон бусад тосхон, һууринуудта зэрлиг дэлгүүрэй ехээр дэлгэржэ байһаниинь һанаа зобооно.

Энээн дээрэһээ, нютагуудай, хото городуудай захиргаануудай тогтоол болон шийдхэбэринүүдэй ёһоор тусгаар тодорхойлогдон, аригсэбэрэй, ветеринарна заабарин сахигдадаг

Стрелка гэжэ газарта (АЗС-1 станцин саана) тиймэ лаборатори һая нээгдэ. Ветеринарно-санитарна нарин шалгалта гараһан продуктууд лэ дэлгүүр болон магазинуудта худалдагдадаг, эдэе хоолой эмхинүүдтэ оруулагдадаг байгаа һаа, үбшэнтэй дэлгэрхэгүй найдамтай хаалта боложо үгэхэ байна.

И. ЛУБСАНОВ,
адууһа малай үбшэнтэй тэмсэхэ республикын станцин таһагай начальник.

Эртэ урдмнай оюн бэлигэй дээжэһээ

Ринчин НОМТОЕВ

АРШААНАЙ ДУУНАЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь октябриин 19, 20-ной дугаарнуудта).

САНГАРАГШАДАЙ УЛЬГЭР

Эртэ урда сагта Сарвастида Бодхорагшад гэжэ нэрэтэй гэрэй эзэнэй хүбүүн Сангарагшад гэдэг Шарибударида шаби боложо, аяга тахимлигай санаар абаба. Хожомой нэгэ сагта Сангарагшадтай багын нүхэд табан зуун наймаашадтай далайһаа эрдэни шулуу бэдэржэ асархаяа ошохо болоходоо, замдаа аюулгүй ябахын тула Сангарагшадые залажа ошоходонй гэжэ Бурханда айладхаба.

Бурхан зүбшөөн соёрхоод, Сангарагшадта: "Аюул болон аймшагтай юумэнһээ хүлисэгты", - гэнэн зарлиг буулгаба.

Тэндэһээ Сангарагшадтай сугтаа наймаашад ябаад, далайда орожо ябатарнь, лусууд онгосыень баряад: "Сангарагшадые бидэндэ үгэгты", - гэбэ. Тиихэдэнь: "Бурханай айладханаһиинь энэ байжа болоо", - гэжэ Сангарагшад бодоод, далай руу харайжа оробо.

Тиихэдэнь лусууд наймаашадтай онгосые габиба. Тэндэһээ лусуудтай ороцдо тэдэ хүроод Төгүүншэдэн ергэнгэдэй долоон сүмэһэ убаргын байхадань, мүргэжэ, лусуудтай бэлдэһэн дэбдихэртэ һууба. Лусуудтай ном номлохоо мэдүүлхэдэнь, нэгэ лусынь биншэрэн соносоһон шэнги аад лэ, нюдээ анишхай, нүгөөдэнь бургуу харанхай, гурбадахинь холо һуужа соносоходонь: "Нүзэглэнгүй гэшэ гү?", - гэжэ Сангарагшад асууба.

Лусууд үгүүлбэ: "Нүзэглэнгүй бэшэ. Нюдээ аниашань нюдэнэй хоротой, буруу хараашань амисхаалай хоротой, холо һуугаашань арһанай хоротой тула иигэнэ", гэбэ. Тиихэдэнь Сангарагшад тэдэнэй хоронһоо айжа, ханаагаа зобон һуухадаа шалажа, зүгөө алдаха болобо. Тиигээд лусуудтай асуухада, ушар шалтагаанаа хэлэбэ. Лусууд тэрэниень соносоод, наймаашадтай эрдэни шулуу абаад бусахада, гэлэниие онгосодонь бусаба.

Тэндэһээ далайн наада захада гараад хоножо байһан һүниие Сангарагшад хүндэ нойрто дарагдаад, наймаашадтай ябашанье мэдэнгүй, тэндэ үлэшэбэ. Үглөөгүүрнь тэдэ һэрээд, наймаашадтай хайшаа ябахы мэдэхгүй тула, дэмы ябһаар, нэгэ сүмэдэ хүрэбэ. Тэндэхи хубарагууд Сангарагшадта эдэе үгэжэ, эдээлүүлээд, хажуу тээшээ олбожо һууба.

Үдын эдээнэй сагта гэлэнүүдэй бадар аягаа барижа, хооллохоо ерэхэдэнь, сүмэнь гэнгэ үгы болоод, бадар аягануудынь балта, шидам болон хубилаад, тэрээгээрэ

тэдэнэрэй гам хайрагүй сохисолдон, бэе бээе шархатуулан зобохые Сангарагшад үзэбэ. Үдын үнгэрһэнэй хойно сүмын түрүүшынгээ хэбээр бии боложо, амар амгалан байдалай тогтоходо, Сангарагшад ушарыень асууба. Тэдэнэр нигэжэ хөөрөбэ: "Бидэ Гашиб бурханы шажанда гэлэн болоһонһоо хойшо үдын цабай хуралда хэрэлдэжэ, алдуу гарганаһаа тула энэ юрэмдэг тамада хүртөөбди", - гэбэ.

Тэндэһээ Сангарагшадтай ябаха үедэ ондоо нэгэ сүмын үгы болоод, үдын үедэ хамаг эдэениинь шарагдан хайлажа, шүрбэнэй мэтэ болоод, бэлсэрүү болотороо гэлэнүүдэй түлигдэжэ байхые хараба. Сангарагшадтай асуухадань, хубарагууд иигэжэ хэлэбэ: "Бидэ Гашиб бурханы гэлэн болоһон сагта, хуралда тоһо үргэхээ эрихэдэнь, ондоо тээхи хубарагуудһаа гамнажа, хуралда үгэнгүй хадагалжа байһанай үйлын үрээр юрэмдэг тамада хүртөөбди. Энээнһээ сааша бүри ехэ тамада унахабди", - гэбэ.

Сангарагшадтай сааша ябажа, үдын үедэ нүгөө сүмэдэ хүрэхэдэнь, тэрэнь гал болон бадаржа, тэндэхи хубарагуудтай шатажа зобохые хараад асуухадань: "Бидэ Гашиб бурханы шажанда хубараг болоһон сагтаа һахилаа сахингүй байһанай түлоо бидэниие хийдһээ намһаһан юм. Тэрэндэнь бидэ уурлажа, олон ариуэн гэлэнүүдэй гэртэ түймэр табяад, тэдэниень галдажа алаһандаа, юрэмдэг тамада түрөөбди. Энээнһээ сааша үшөө ехэ тамада унаха байнабди", - гэбэ.

Сангарагшадтай тэрээнһээ сааша ябахадаа, хэрмэн мэтэ амита, бахана шэнги модо, набша, сэсэг, үрһэ, тээрмэ, шүүр, аяга, нюдүүр, тогоон шэнги мяхагүй шүрбэнээр тормогдон амитады үзэбэ. Тэндэһээ ябаһаар, орон шотагаа бусажа ерээд, хараһан, үзэһэнөө Бурханда айладхадань, хэлэбэ: "Хэрмэндэ адлинь сүмын хэрэмдэ нэлбоһон хүн байгаа, бахана мэтэнь сүмын баханада нюһаяа түрхиһэн хүн байгаа, олон хубарагуудай модон ба сэсэг, набша, үрэ, тээрмэ, шүүрнүүдые өөрынгөө хубида эдлэндээ тэдэ зүйлүүд мэтэ болоһон байна. Аяга мэтэнь хуралай аяга угаажа гэсүүл болоһон хүн. Хуралда сай тэрэнэй баряад, аяга угаажа байтарнь, газараа нэгэ гэлэнэй орожо ерээд, хуралда сай бариха гүт?" - гэжэ асуухадань, гэсүүл уурлаад: "Сай дууһаа!" - гэжэ үгүүлһэнэйнь үрэ гэшэ. Нюдүүртэ адлинь, нэгэ гэлэн заахан үрэ олоод, нүгөө гэсүүдэ ерэжэ: "Энээнниие нюдэжэ үгыш", - гэжэ хэлэбэ. "Заахан хүлэе, - гэжэ гэсүүл хэлэбэ: "Дары нюдэжэ барихаб", - гэхэдэнь, ергэншэ гэлэн уурлажа: "Бидэ нюдэхэ сэртэй бэшэ һаа,

шамайшые эдэ үрэтэй адли нязалха һэмди", - гэнэнэй үрэ юм. Тогоондо адлинь хубарагай цаб саашань болгоһон хубарагта уурлажа, тогооһахалһанай үрэ юм. Арһа мяхагүй шүрбэнээр хүрмэгдэһэн амитаниинь хуралай сан хадагалдаг байгаад, зоной үбэл шүүхэ олзые зун болотор удаан байлажа түүһэнэй үрэ юм. Тиигэжэ тэдэнэр тамын зоболон эдлэнэ", - гэжэ бурхан зарлиг буулгаба.

САН ХАДАГАЛАГШЫН УЛЬГЭР

Ширвастиин ойро олон хүнэй шээһэ шабаһанай шабханай нүхэн соо хүн толгойто хорхой бии болобо. Бэдэнь олон хорхойн шаагдан, тэрэниие тэсэһэгүйгөөр эдижэ, аргаа ядаһан тэрэндэ хүүелдэн үдэжэ, баһа эдоулхыень олон хүн хараад, Бурханда ошожо мэдүүлбэ. Бурхан тэндэ ошоод, тэрэ хорхойдо зарлиг буулгаба: "Сайн-та-аа, ши гурбан аймаг һабын номые һураһан Жалдай мүн гүш?" - гэбэ. Тиихэдэнь тэрэ бурханы шэдээр урдахи түрэлөө мэдэхэ боложо: "Би Жалдай мүн бэлэйб", - гэжэ айладхаба.

Анандын энэ ушарые айладхадань, Бурхан зарлиг буулгаба: "Эртэ сагта тоолошогүй олон галабай урда Хамагай манлай нэрэтэ бурханы шажанда гурбан аймаг һабые һураһан нэгэ гэлэн олон хубарагуудтай һангые хадагалаһа тушаалтай болобо. Тэрэндэ үгэлгын эздэ алта мүнэ ехээр үргэһэн байгаад, муугаар цаб сай бариһандань: "Бидэ иимэ цаб сайгаар һуужа шадахагүйбди", - гэжэ хубарагуудтай хэлэхэдэ, тэрэ Жалдай уурлажа: "Таанад шабханда орожо хэбтээд, баһа эдижэшые болохот", - гэбэ. Энэ хэлэхэндээ тэрэ ехээр гэмшэжэ, наманшалба. Тиигэбэшые үйлын үрээр адагуусан түрэлдэ түрэжэ, мүнөө хүрэтэр ехээр зобожо байна.

Одоо һайн галабай табан зуун бурхадтай ерэхэдэ зобоһон тэрэ Бирузана нэрэтэ бурханы шажанда хубараг болобо. Тиин байтараа, табан забһаргүй үйлэдөөд, тамада унажа, олон бум жэл соо саглашагүй зоболонгые эдлэхэ багтай болобо.

Тэрэнэй удаа баһа нэгэ Бирузана бурханы шажанда хубараг болоод, ном үйлэдэһөөр сая оршолондо тонилажо, Дайе дарагшын үрые олохо юм. Тэрэ сагай һан хадагалаһа Жалдай гэдэг энэ хорхой болоһон юм", - гэнэн зарлиг бууба.

БИШЫХАН БҮХЭТЭРЭЙ УЛЬГЭР

САРВАСТИИН балгаһанда үгытай, нэгэ бирманай гэрэһэнһээ үншэ зүһэ муутай, ахирхан эрэмдэг бэетэй, бүхэтэр нюртатай хүбүүн түрөбэ. Тэрэ хүбүүн Бишыхан Бүхэтэр гэнэн

нэрэтэй болоо һэн. Тэрэнэй эхэ нарайлһанайнгаа һүүлээр хүхэндөө һүгүй болоһонһон бэлэй. Хүршэ айлуудһаа үнээнэй һү гуйраншалжа, утжа хүхүүдхэ гэхэдэнь, тэдэнь сагаан эдээгээр ехэл хомор байба. Тиигэжэ эрэмдэг энэ хүбүүн үлэхэлэн өөдөө болобо. Боргожохо үедөө аяга тахимлиг болобошые, бадар аягадаа үл залгаха эдээгүй, олонхи сагта ходо хоһон ябадаг байба.

Үгэлигын эздэй гэртэ олон наймаашадтай һуужа байдагыһе һаа, бадар аяга бариһан тэрэндэ эдээн хүртэдэггүй, зарим хүнүүд хажуугаарнь алад гарашадагыһе һэн.

Нэгэтэ үдэр Бишыхан Бүхэтэрэй хүмээ һахижа үлэхэ үдэрын хажуудахи ондоо аяга тахимлигуудтай бадар хэжэ гарахада, тэдэндэ һайн эдээн хүртэбэ. Үглөөдэрын тэрэнэй мүн лэ хүмээдөө ариг сэбэрые сахижа байха үдэрын туладажа, үргэлшэдһөө элбэг эдээндэ хүртөөд, тэнхээ тамырын һайжаржа, гүн ухаанай бисалгалда удаан һуужа, даие дарагшын үрэдэ хүртэбэ.

Энээнэй удаа Бишыхан Бүхэтэр бадар хэжэ гарахадаа, аяга хоһон бусаба. Үглөөдэрыннь үлэ залгаха эдээн бии болобогүй.

Энэ бүгэдыень Бурхан багшын шаби Ананда соносоод, нэгэ гэрэй эзэндэ хандажа, тэрэндэ үгэлигэ үгэхыень хэлэхэдэнь, тэрэнь огтолон мартажархиһан байжа, Бишыхан Бүхэтэр дахин лэ хоһон үлэбэ.

Дүрбэдэхи үдэрын эдэ бүгэдые мэдэһэн Ананда өөрөө Бишыхан Бүхэтэртэ эдэе гуйжа, бадар аяга баряад ябатарнь, бусаха замдань үлэн нохой ушараад, тэрэниень хооһолжорхибо.

Табадахи үдэрын Модгалияни риди хубилгаанай шэдээр эдэе абажа, Бишыхан Бүхэтэртэ ерэжэ ябатарнь, Гарууди шубуун жэгүүрээрээ аягыень дайража, далай руу унагаажархиба.

Зургаадахи үдэртэнь Шарипутрын эдэе абажа ерэхэдэнь, хүмүүни бусад тэрэниень дууһыень залгитархиба.

Долоодохи үдэрын мүн лэ Шарипутрын бадар аягада эдэе баряад ерэхэдэнь, Бишыхан Бүхэтэрэй байдаг хүмын үүдэндэ ерэмсээр, тэрэнь сонхошыегүй, үүдэшыегүй бүтүү болоһобо.

Хубилгаан шэдээр Шарипутрын сүмэ соо брод, хүбүүнэй урда бадар аяга табиладань, тэрэнь газар руу сүмэрэн ороһобо. Шарипутрын тэрэ аягаа хубилгаан шэдээр һооргэнь абаад, эдээгээр дүүргэжэ, Бишыхан Бүхэтэрэй гартань барюулхатай адли тэрэнь хоһон болоһобо. Өөрынгоо алынд эрээ эдэе бии болгоод, Шарипутрын үгэхэдэнь, тэрэнэйнь аман үгы болоһобо. Энэ мэтээр

Шарипутрын оро байтар, үдэ үнгэрһээ Бишыхан Бүхэтэрэй аман бии боложо, эдэе, үнэ эхилэбэ.

Шарипутра бадар уһаар дүүргээд, тэрэ харбайхада, үйлы хажуудань бии болоһо үнэһэ шандаруу уһа руу Бишыхан Бүхэтэр үнэ уумсаараа, огторгойд бэһеһээ гал дүлэ бадар бороо оруулаха гэхэ эдэ хубилгаанай шэди уйдхар гасалан сээр түрүүлжэ, үйлынгөө үнирваан болобо.

Тиихэдэнь энэ хубарагууд Бишыхан бэеы галда шатаажэ бодхоогоод, үнэһыень багшада айладхадань, сагта нэгэ баян хүн буян ехэтэ үйлэдэһэ хэлэбэ. Тэрэ хүнэй нүгэ хойно һамганайнь үйлэдэхэ, тэрэнэй иигэжэ хэлэһэн гэхэ

- Эхэ-аа! Үгэдэ хэлэгты. Тиигэбэшые һаан хүбүүнэйнгээ үгэдэ үгэлгэ үгэһөөр лэ бии Хүбүүниинь энэ харахадаа, уйтахан ба эхэе хаагаад, эдэе үгэхэеэ болино.

- Намайе эндэһээ одоо үгэлигэ үгэхэеэ - гэжэ эхынгээ гуй хубүүниинь үүдыень Иимэ хатуу хэл байһыень хүршэ х мэдэхэдэ, эхынь сүлөөлбэ. Эхэнь гарахадаа, хүбүүнһээ Хүбүүниинь амийе зориготойгоор аяга үнэһэ худхаад уул эхэнь үхэшэбэ.

Эхэеэ алаһан нүгэлэйнгөө үрээр олжөлэй хугасаада тэ тамада түрөжэ, сагла зоболон эдлэбэ. Тэндэһээ Бишыхан мана оһон түрэл байтараа, хорлогдо уужа үхэхэ зоболон Тиигэжэ эгээ мүнөө дараһан үрые олобо урдахи наһанай нүгэ эдлэжэ зобоһоор ба лэ урдахи нэгэ наһан бурханы юртэмсэ санартан болоод тэндэхи олон хубара үйлэһөө хо зайлуулһаншые һа урдынгаа наһанай үй саашанхи 500 түрэдэ оройдо зобоһон гэшэ Тиигэбэшые гэлэ тэрэ сагтаа ариг үүсэхэдэ, ерээдүй Дайе дарагшын үрэ болтогой гэжэ үрээ тула тиимэ габьяада Бүхэтэр хүртэһэн Бурхан багша шэ ойлгуулан номнобо.

(Үргэлжэлэйн гаргах).

ХЭЛЭ... талбар... М. А. Кастрен, Б. Я. Руднев, Г. А. Бертагасв, Д. А. Черемисов, Д. Д. Доржиев болон бусад хамтаар юм. Эдэ ахаасари ехэ хэрэгые түрэтэйгөөр ябагшадтай тоодо Научануудай Сибирийн татагай Нийтын эрдэмэй ахалагна эрдэмтэ гэгшэ, хэлэ, бэшгэй Доктор Лубсан Шагдаров орохол ороно. Шыше болошоо даа, даан-Үдэдэ ажаһуудаг тухайгаа дурсажа минии эжы Сэндэмэ иигэжэ хэн: "Хөөрхэй даа, аймнай үхэрэй хоёр ги хөөлхэн хүбүүдтэй өө үзэг бэшгэгүйшые бо долтой, холын хүн байгаа агша. Дэлэ абгайда ехэ мүнгэ наһаа байха нэм даа. Базарсадынгаа аяар да тээ хаана тэрэ шэ дээдэ хургуулида ошоходонь, "бүхы оогоо намайе хажяад гү даа, хурахаая ошог өжын хэлэхэдэ, андай гайхалданшыше саншин анханһаа ном хэдэбтэй юм хэн. Таба-зургаатай боложо хайн ханагшаб. Амнай хая нэгдэһэн адта хүдэлжэ байгааб. Наадажа, гүйдэжэ, баралдажа ябахадань, наһааб даа ямар нэгэ хо, угуууда хороод, хуугна хэн. Юрдоол, дэмтэ болохо хүн хара йшо номдо шуналтай бы даа..."

зориулагданхай. Түбхнй түрүүн буряад бэшгэй дүримые гуримшуулан нарижуулха талаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Тиш 1961 ондо "Буряад бэшгэй дүрим" гэхэн зузаан номыш хэблэгдэн гараа бэлэй. Хожомыш гараһан "Совет үе шатада буряад литературна хэлэнэй нэгэн нийтэ дүримүүдэй бүридэлгэ" гэхэн томо монографинь хүн зоной, нэн түрүүн эрдэмтэдэй анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн юм. 1966 онһоо Лубсан Доржиевич буряад хэлэнэй уран найруулгын асуудалнуудаар хүдэлжэ эхилбэ. Энэ темээр олохон статьянуудые бэшэхэдэ, буряад хэлэнэй уран

дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэе хэн. Тийгэжэ оюун бэлигтэ эрдэмтэ түрэлхин оролдосо хэшээлээрэ, үсэд нэтэрүү зангаараа һанаһандаа хүрһэн, хүсэһэнөө бэлүүлһэн байгаа. Л. Д. Шагдаров буряад хэлэнэй бүхы һалбаринуудые шэнжэлэе хэрэгтэ хубитаяа оруулаа. Жэшээлбэл, Д. Д. Дугаржабонтой хамта Л. Д. Шагдаров "Багшын дунда хургуулида үзэхэ буряад хэлэнэй учебнигы" (Морфологи, фонетикэ, лексикологи) 1978 ондо хэблүүлээд, удаань гансаараа синтаксисыень гаргуулан, һүүлдэнь Д. Д. Доржиевтай сугтаа Лубсан Доржиевич эдэ бүгэдые

шэнжэлэе талаар дэлхэй дээрэ элитэ ехэ эрдэмтэ гэжэ тоологдодог. Ушар иймэһээ тэрэ монгол хэлэ шэнжэлэгшэдэй Улаан-Баатарта үнгэргэгдэдэг уласхоорондын хуралдаануудай хүдэлмэридэ хэдэ дахин хабаадажа, элидхэлнүүдые хэһэн байна. Тэрэнэй элидхэлнүүд гүнзэги удхатай байһаараа дэлхэйн олон оронуудай, тусхайлбал, Монголой, Хитадай, США-гай, Венгрийн, Германийн, Японой, Канадын, Индийн, Финляндийн монголшо эрдэмтэдэй үндэр сэгиэлэдэ хүртөө хэн. Мүнөөнэй буряад болон хуушан монгол хэлэнүүдэй гол шухала асуудалнуудаар

министерствэтэй, багшанарай эрдэмдэшлүүлэхэ институттай, Буряадай номой хэблэлтэй бата холбоотойгоор хүдэлдэг юм. Профессор Г. Цыбиковэй грамматикые хуушан монгол хэлэнһээ буряадшалһан байгаа. Энэ грамматиканы Буряадай Эрдэмэй түбэй ротопринтэ цехтэ хэблэгдээ. Вандан Юмсуновай "Хори буряадуудай түүхэ" гэхэн угай бэшгэге (1885 ондо бэшгэдэһэн) хуушан монголһоо оршуулжа, "Буряад үнэдэ" мүн лэ толилуулаа хэн. Мүнөө урданай гайхамшагта зохёолнуудай, соёлой хүшөөнүүдэй улад зондо үршөөгдэжэ байхада, шажан мүргэлэй хэргээгдэжэ байхада, Лубсан Доржиевич энэ темын хажуу талада үлөөгүй. Тийгэжэ поэт Ч.Р. Намжиловай "Нюуса тобыше" хуушан монгол хэлэнһээ буряадшалһанда, Л. Д. Шагдаров редактуровалһан, оролто статьяень бэшэһэн байгаа. "Доржо жодбо" гэжэ философско гүнзэги удхатай бурханай номые хуушан монгол хэлэнһээ мүнөөнэй бэшгэгтэ оруулжа, 1993 ондо "Байгал" журнада гаргуулаа хэн. Рерихэй "Буддын шажан" гэжэ номые оршуулжа, номой хэблэдэ тушаанхай. Буддын шажанай нэрэ томоонуудые манай һониной "Буян" гэжэ тусхай хууданһада толилуудга.

Буряадай эрдэмтэдэй шэнэ бүтээлнүүд
ТҮРЭЛХИЙН ОЮУН БЭЛИГТЭЙ

найруулгые уран зохёолой, нийтэ-публицистическэ, эрдэм ухаанай талааршы илгәһан байгаа. Тинхэдэ мэдэжэ буряад уран зохёолшодой онсо өөрын уран найруулгатай байһые мүн лэ харуулаа хэн. "Буряад литературна хэлэн ба уран найханай литературын хэлэн" гэжэ томо зохёол-бүтээл соогоо нэгэ талаһаа - хэлэнэй уран үгын хүгжэлтэдэ арадай аман зохёолой, хуушан монгол бэшгэй ямар нүдөө үзүүлһыень тодорүүлһан, нүгөө талаһаа - буряад зохёолшодой бүтээлнүүдэй уран найруулгын онсо өөрын илгаае тобойсо харуулан байгаа. Х. Намсараевай, Б. Абидуевай, Ц. Доной, Б. Базароной, Ж. Балданжабонной, Ц. Галсановай, Н. Балданогой, Д. Батожабайн, Ч. Цыдендамбаевай, Ч. Мунгоной, Ц. Жимбиевэй, Н. Дамдиновай, Д. Эрдынеевэй зохёолнуудай үгэ хэлэнэй ба найруулгын оруулан туһа нэмэри, үзүүлһэн үүргэ нүдөө энэ зохёол соо али бүхы талаһаа гүнзэгигөөр харуулагдаба. Эндэ гансал хайн талыень дурдаад гараа бэшэ, харин дугуу дундануудыень элирүүлһэн байха юм. Иймэ гүнзэги шэнжэлэл буряад уран зохёолшодой бүтээлнүүдэй хүгжэлтэдэ ехэ туһа хүргөө бшуу. Саашадаа "Буряад литературна хэлэнэй янза найруулгын илгаран хүгжэлгэ" гэхэн нилээд томо захатань хэблэгдэн гараба. Профессорнууд Г. Д. Санжеев, Т.А.Бертагасв, Д. А. Павлов, Ц. Б. Цыдендамбаев болон бусад элитэ ехэ монголшо эрдэмтэд энэ зохёолдонь үндэр сэгиэлтэ үгөө хэн. 1975 ондо Л. Д. Шагдаров энэ номоороо диссертация хамгаалжа, хэлэ, бэшгэй эрдэмэй докторой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Энэ монографи соогоо эрдэмтэ буряад хэлэнэй найруулгые үргэлжэ дээрэнь гүнзэгигөөр,

хамтаруулан барлуулаа хэн. Үбэр-Монголһоо ерһэн багша Дондогой Норжинтой хамта тэрэнэй найруулан "Хуушан монгол хэлэнэй үндэһэн" гэжэ учебник хуушан монголоор-буряадаар гаргуулхын тула республикын Эрдэм хуралсалай министерствын "Бэлиг" гэжэ хэблэдэ тушаагдаа. Тэрэ гол шухала темэнүүдые зүбөөр шэлэжэ олоод, баян бодото материал дээрэ, теоретическэ үндэр хэмжээндэ даамгайгаар шэнжэлдэг юм. хая наһа бараһан хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат М. П. Хомоновтой хамта Лубсан Доржиевич "Буряад онһон, хошоо үгэнүүдэй тайлбари толи" найруулгатайгаар зохёогоод, тус хэблэдэ гаргуулжа байна. Нийтын-политическэ темээр Буряад хэлэнэй терминүүдэй (үгүүлэлнүүдэй) толи "Буряад үнэн" газетэдэ барлагдажа гараа хэн. Хубилган шэнэхэлгын ба дэлгүүрэй харилсаанай үеын шэнэ үгэнүүдые, үгүүлэлнүүдые тэрэнэдэ нэмэнхэй. Тэрэнэй хүтэлбэри дор хургуулин хурагшадта, багшанарта туһатай найруулгатай толи, нотаг хэлэнэй толи, тематическа толи бэлдэгдэжэ байна. Гадна тэрэ гайхамшагта эрдэмтэ К. М. Черемисовэй толиие нэмээжэ, дахинаа хэблүүлэн гаргуулха хүсэлэнтэй. Мүнөө Лубсан Доржиевич Шагдаров Москвада ажаһуудаг уран зохёолшо ба оршуулагша Норпол Аюшиевич Очировтай хамта 70 мянга гаран үгэтэй "Ород-буряад хэлэнэй толи" дээрэ хүдэлэн. Энэнь академическэ түхэл маягтай айхабтар ехэ хүдэлмэри болохо. Эрдэмэй докторнууд Л. Д. Шагдаров, И. Д. Бураев, В. И. Рассадин гэгшэ хоёр богиһоо бүридэхэ "Буряад хэлэнэй академическэ грамматикын" түрүүшын ном хэблэдэ бэлдэжэ байна. Л. Д. Шагдаров монгол угсаата арадуудай хэлэ

статьянуудые газетэ, журналта ходо ходо толилуудга, радио ба телевиденээр үгэ хэлэдэг. Хуушан монгол хэлэ һэргэжэ, урданай зохёолнуудые мүнөөнэй литературна хэлэн дээрэ, мүн хуушанай хэлэндээрэ хэблэжэ гаргуулха шухала гэжэ тэрэ тоолоно. Тийгэ тийгэһээр эдэ хоёр хэлые нэгэ нэгэндэнь дүтэлүүлжэ болохо бшуу. Л. Д. Шагдаров Буряадай багшанарай институттай оюутадта хуушан монгол хэлэнэй теоретическэ курса заһаншые байха. Эрдэм шэнжэлэлгын туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулхынгаа хажуугаар Лубсан Доржиевич Шагдаров оршуулга хэхэ сагаа олодог. Тэрэ нийтын-политическэ темээр республика дотороо эрхим бэрхэ оршуулагша гэжэ алдаршанхай. 1952 ондо институтта хуража байха үедөө "Буряад-Монголой комсомолец" газетэдэ оршуулга хэхэ эхилһэн юм. 1956 ондо "Буряад-Монголой үнэн" газетэдэ оршуулагшаар хүдэлһэн байгаа. Экономическа, теоретическэ, эрдэм техникын, улас түрын асуудалнуудаар жэгдэ хайнаар оршуулга хэдэг юм. В. И. Ленинэй зохёолнуудые, олон тоото статьянуудые буряад хэлэй дээрэ оршуулжа, брошюранууд болгожо гаргуулаа. КПСС-эй съезднүүдэй материалнуудые, парти, правительствын документнүүдые, тогтоолнуудые оршуулгада эдэбхитэйгээр хабаадага хэн. Мүнөө тэрэ "Буряад үнэн" газетэдэ "Эрдэм ухаанай һонинууд" гэжэ тусхай хууданга гаргажа байдаг. Тинхэдэ Буряадай Эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэдэй шэнжэлгэнүүдые үргэнөөр харуулхые оролдодог. Лубсан Доржиевич буряад хэлэн туһаа теоретическэ хүдэлмэреэ бодото ажал ябуулгатай нягтаар холбодог. Республикын Эрдэм хуралсалай

Тэрэ нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадага юм. Буряад Республикын терминологическа комиссийн эрдэмтэ-секретарийн, эрдэмэй кандидатнуудые бэлдэдэг тусхай советэй түрүүдэгшын оролгын уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ ябадаг. Аспирантнууд С. М. Трофимова (хальмаг яһанай), А. Б. Бадмаева, Ц. Ц. Бальжинимасва, С. Д. Бабуев тэригдэй эрдэмэй кандидатнууд болоходонь, Лубсан Доржиевич тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэнь байгаа. Хэлэ, бэшгэй эрдэм ухаае хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа орууланһанһаа, нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабааһанһанһаа түлөө Л. Д. Шагдаров "Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша" гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Эрдэм шэнжэлэлгын наһанһаа дабан дээрэ гараһан нүхэр тухайдаа Буряадай Нийтын эрдэмэй институттай директор, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, профессор В. Ц. Найдаков иигэжэ хэлэнэ: "Лубсан Доржиевич хадаа манай урдаа хараха эрдэмтэ болоно. Шэнжэлхы ажал ябуулагдаа тэрэ тон наринаар хандадаг юм. Түбшэн даруу зангай, олон үгэгүй, хайхан сэдхэлтэй хүн лэ даа". Манай аха нүхэр Лубсан Доржиевич Шагдаров хадаа дэлхэй дээрэхи элитэ ехэ монголшо эрдэмтэдэй нэгэн болоно. Саашадаа ажал хэрэгтэе бүри ехэ амжалта туйлахыень, оройнгоо эрдэмэй солье улам дээшэнь үргэжэ ябахыень үрээжэ байнаб. - гэжэ Россиян Эрдэмэй академийн хэлэ, бэшгэ шэнжэлдэг институттай ахамад эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Г. Ц. Пюрбеев (Москва) мэдүүлбэ: Үнэхөөрөөшье, Л. Д. Шагдаровтанай бүлэ эбтэй эетэй юм. Дарима басаганиинь эрдэмэй кандидат болоод, Буряадай гүрэнэй университетэ багшалаг, Баяр, хүбүүниинь республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министрствэдэ хүдэлдэг. Иигэжэ Лубсан Доржиевич Цымжит Нимаевна хоёр ашанараа үргэлсэжэ, сэдхэл дүүрэн ажаһууна. Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХЭЗЭЭБ ДАА... НАРАН ГЭРЭЛТЭХЭЛ БАЙХА

Энэ найхан алтан дэлхэй дээрэ ажаһуужа байһан бидэнэртэ үри хүүгэдхэмнай ондоо үнэтэй сэнтэй юмэн үгы гэжэ мэдэнэбди. Тэдэнэйнгээ хүюу зугаатайгаар ургажа ябахата, ханаандаа баярлажал байдаг үбди.

Тээд бүхы үхибүүд жаргалтай байна гэхын аргагүй. Хэдыннинь үлэн хооһооршорой шохой соогуур эдээ хоолой үлээдэнэ бэдэржэ ябанабдаа. Хэды олон үхибүүд эхэ, эсэгэдээ хаяулаад, үлбэр үбшэн болонхой үншэн үхибүүдэй байрануудта байна гэшэб. Илангаяа мүнөөнэй худхалыата сагта хүүгэд лэ зобоно, тулина. Тээмэндэ "Хүүгэдтэ туһалыт!" гэнэн нигүүлэсхы сэдхэлэй телемарафон үнгэргэгдөө һэн. Харин хаяхан Советскэ райондо оршодог Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшан соо инвалидуудай үдэртэ зориулагданан үхибүүдэй һайндэр үнгэргэгдөө. Тус һайндэрые эмхидхэнэн Советскэ районной хүн зониие социальна талаар хамгаалгын таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэ баярые хүргэнэбди. Тиихэдэ тус байшангай директор Ирина Анатольевна Кокорина ба бусад хүдэлмэрилэгшэдэнь ерэнэн үхибүүдые сэдхэлэй дулаагаар, уугтажа, урма зоригын бадаргаажа, удаан ханагдахаар наада эмхидхэжэ шадаһыень тэмдэглэхээр.

Соёлой байшангай зал соо сугларһан үхибүүдэй дунда шэлэй заводһоо үлбэр хүүгэдэй байрын багачуул ерэнхэй һуунад. Городой 60-дахи һургуулиин һурагшад, интернат һургуулинуудайшые үхибүүд харагдана. һонин гэхэдэ, энэ һайндэртэ хэд уридааб гэхэдэ, Батарейкын "пацанва" гүүдэдэг шалюухан хүбүүд, басагад тэндэ бултантай хатар нааданда хабанадалсажа ошоо.

Инвалид үхибүүдтэ зориулжа, зугаа наада эмхидхэхэдээ, фойе зал хоёроо яһалал гоёогоо, шэмэглээ даа. Үнгын галаар бадарһан хүгжэм, дуунууд эдэлэнэ, амтатай печени, халааша, конфетэнүүдээр үхибүүн бүхэн хүндэлүүлнэ. Уданшьегүй эдиршүүлэй дуу хатарай ансамбль бэлдэнэн

концертээ эхилжэ, һайндэртэй гол зугаа наадан эхилшэбэ.

Тайзан дээрэ табигданан багахан театральна сценкэнүүдые хаража һуухадаа, багашуул ямар һонирхолтой, үнэншэмэ үйлэ хэрэгүүдтэй наада харуулһые гайхахаар һэн. Тэндэ Жилкинтэнэй гэр бүлын хөөрхэн, пулхагархан хасартай гурбан хүүгэдэй уянгага дуу шагнажа һуухада, һөөргөө эдир наһандаа бусаһандал бологдоо бэлэй. Юрэл эдиршүүл гэшэмнай юрын бэшэ, нэгэ ондоохон онсо маягтай, бурханай табисуураар үгтэнэн тэрээхэн өөһэдэньгөө хуби заяагаар ажаһуудаг үхибүүд ха юм.

60-дахи һургуулиин эдир һурагша Антон гансашье А.Пушкинай бэшэнэн онтохоной голгерой боложо наадахын хажуугаар, үшөө басагадай нэхэдэг хибэс гоёор бүтээжэ асарһан байба. Иигээд Антон нодэ муутайшуулай хоорго абтажа, уран бэлгээ улам саашань хүгжөөхэ юм. Тэрэ хүбүүхэнэй дүү басаган Анфиса ухаатайхан, номоо һайнаар үзэдэг, сүлоо сагтаа хүгжэмэй училици ошожо, фортепиано, домра дээрэ наададаг гэжэ мэдэжэ абабабди. Энээхэн сэнхир хүхэ нодэтэй, һүбэлгэн ухаатай хоөрхэн басагаханиие бэе махабадаараа һула гэжэ ханахаар бэшэ байба. Эдэ хоёр үхибүүдэй эжы Любовь Александровна оорөө гансаараа арга шадалаараа оролдожо, үбшэн хоёр хүүгэдтэ зааханшье һаа, жаргалай захые харуулхаяа оролдоно. Гансашье эдэ хоёр үхибүүдые хайрлахаар бэшэ юм ааб даа.

Тэрэ һайндэртэ сэнгэжэ, баярлажа байһан багашуулай дундаһаа олониинь лэ, эхэ, эсэгынгээ энэрхы дулаан үгэнүүдһээ, өөрынгөө түрэнэн гараһан гуламтаһаа огтодон ханагдаһан гэжэ ханахада, баармад, багал хадаа баганууд, үшөөл ухаагаараа тэнэгхэнүүд байна гэхээр. Эдээхэн үхибүүдэй урда тээ хэзээб даа... наран гэрэлтэхэл гэжэ найдая.

Галина ЗАНАЕВА.

АБАЙ ГЭСЭРЭЙ ТУГ СЭЛГЭЭ ЯРУУНАДА.

Ц. ЦЫРЕНЖАПО

ДИССЕРТАЦИ ХАМГААЛБА

Ноябриин 29-дэ Буряадай гүрэнэй университетэдэй ород-буряад хэлэ бэшэгэй кафедрин доцент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Саян Жимбиевич Балданов Буряадай Эрдэмэй түбэй дэргэдэ диссертаци хамгаалха талаар тусхай соведэй зүблөөн дээрэ докторой диссертаци хамгаалба. Эрдэмтын ажалай темэ - "Сибирини арадуудай (Буряадай, Тувагай, Яхадай) уран зохёолнуудай арадай-поэтичэскэ эшэ үндэһэнүүд".

Диссертаци хамгаалгын урда тээ С.Ж.Балдановтай хоёрэдэхэдэм, тэрэ намда иигэжэ хоорөө һэн: "1980 ондо, Россия Эрдэмэй академийн гэшүүн-корреспондент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, мүнөө Новосибирскэ ажалладаг Александр Бадмаевич Соктоевой БИОН-ой директорэй орлогшо байха хэлэ темэмни шэлэгдэжэ, баталагдаа бэлэй. Тэрэ гэнээр тэбхэр 15 жэл үнгэршэбэ. Энэ үе соо буряад, тува, яхад уран зохёолнууд дээрэ яһала ажаллагдаа. Тээд мүнөө энэ ажалайм дүн гаргагдахань гэшэб. Хүдэлмэринемни һайшаһан ханамжяа Сахын (Яхадай) мэдэжэ эрдэмтэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, ЯГУ-гай профессор Николай Николаевич Табуруков эльгээгээ. Кызылдэ ажаһуудаг, хэлэ ба уран зохёолой эрдэм-шэнжэлэлгын Тувагай институтай (ТНИИЯ и Л) гол мэргэжэлтэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Мария Андреевна Хадаханэ һайшаһан ханамжяа эльгээһэн байна."

... Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор, удаан саг соо буряад арадай поэзи шэнжэлэн мэдэжэ эрдэмтэ Алексей Ильич Уланов, БИОН-до ажалладаг хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Светлана Смагановна Бардаханова, ВСГАКИ-гай багша, түүхын эрдэмэй доктор, профессор Даша-Нима Санжиевич Дугаров гэгшэд эрдэмтын тусхай оппонентнүүд болоо. Нэгэдэхи оппонент, Эрдэмэй соведэй гэшүүн С.С.Бардаханова гэр бүлынгоо байдалай шалтагаанһаа боложо, диссертаци хамгаалгада байжа шадаагүй. Гэбэшье Эрхүү мордохынгоо урда тээ диссертаци һайшаһан ханамжа бэшэжэ үрдиһэн байба.

Диссертаци хамгаалгын үедэ Эрдэмэй соведэй гэшүүд С.Ж.Балдановай хүдэлмэриние үндэрөөр сэгнэжэ, эрдэмтэдэ докторой нэрэ зэргэ олгохо гэжэ нэгэн дуугаар шийдээ. Гэхэтэй хамта оппонентнүүд болон Эрдэмэй соведэй гэшүүд тус хүдэлмэри соо бага-сага алдуунуудые, арсалдаата асуудалнуудые оложо, диссертантда туһатай зүбшэлнүүдые үгөө. Жэшээлхэдэ, эрдэмтэ 15 жэл

асуудалнуудые оложо, диссертант зүбшэлнүүдые үгөө. Жэшээлхэдэ, эрдэмтэ соо диссертаци дээрэ ажаллажа Якутск, Кызыл нэгэшые дахин олоо байгаа гэжэ Эрдэмэй соведэй гэшүүн шэнжэлгын эрдэмэй доктор Валентина Найдакова хэлэбэ.

Тиихэдэ яхад, тува хэлэ мэдэхэгү ганса оршуулануудаар хүдэлхэдэ зохёол тэмдэглэгдээ. Гэбэшье эрдэмтын шэнжэлэн темэдэ зориулжа, иимэ ехэ зориудай бүтээһэнэйн туслоо баярые хүргэхэ хэ оппонентнүүдые, Эрдэмэй соведэй хэлэнэ байна. Тобшолон' хэлэхэ диссертаци хамгаалга һонирхолтой үрэтэйшые байба.

Тус хэмжээ ябуулгын үнгэрһэнэй үе хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Саян Осороватай хоёрэдэхэдэм, иигэжэ хэ Жимбиевичэй шэлэһэн темэ гэрэ түрүүшынхэ шэнжэлэгдэжэ байһан Гурбан арадай уран зохёол шэнжэлэн бэлэн хэрэг бэшэ. Ганса буряад мэдэжэ бэшэ, мүн яхад, тува литература шэнжэлээд, арадай-политическэ үндэһэнүүдэйн нэгэн байһые С.Ж.Балданов харуулжа шадаа.

Һүүлэй үедэ буряад уран зохёолоо диссертаци хамгаалагшадые хургаар Тусхайлбал, В.Ц.Найдаковто, наһа бэ һүүлээр Ц.А.Д.Н.Дугар-Нимаевта докт зэргэ олгодоо һэн. Тиихэдэ буряад диссертацинууд жэл бүри хамгаалагда Юундэб гэхэдэ, хэлэ шэнжэлэгдэ ор зохёол шэнжэлэхэ гэшэб тон хүндэ С.Ж.Балданов яһала һонирхолтой шэнжэлэлтэй ажал бүтээгээ. Тиимэ амжалтаарнь үнэн зүрхэндэ амаршан абтанхай.

Бишье баһа суг хүдэлдэг шабинарайнь зүгһөө хүндэтэ С.Ж.Балдановта элүүр энхые, һайн уран зохёол шэнжэлэхэ ажалдаа үшөө туйлахыень хүсэнэб.

Баяр Балданов
БГУ-гай IV курс

(Газетымнай удаадахы)
декабриин 14-дэ гараха

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правител

<p>Редакторай орлогшо С.Д.РИПЧИНОВ.</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИГОВ Б.М. Ж. (харюусалгата секретарь), ШИМАЕВ Н. П. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ШИПТАЕВ В. П. (хэблэгэй директор), ЦЫРЕНЦОРЖИЕВ Ц. Б. (редактор), САМБЯЛОВА Т.В.</p>	<p>Манай адрес:</p> <p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаршвиллин үйлэс. 23, "Буряад үнэн" газетин редакци.</p>	<p>Газетэ хэблэгэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэ 4327.</p> <p>Хэблэгтэ тушаагдаһан саг 17.00.</p>	<p>Буряад Республикын республиканскэ типографика газетэ хэблэгдээ. Директорийнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэ абтанхай. Заказ №235.</p>
---	---	--	--

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарини - 2-50-52, секретариатай - 2-60-91, шийтгэн-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай (даагшань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрини ба мэдээлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна гүбэй - 2-66-76; корреспондентнүүд: Агнискда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Буряад" хэблэгэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.